UNIVERSITAS

Norges største studentavis | Utgave 2Z årgang 80 | www.universitas.no | Torsdag 19. november 2026

– DET ER IKKE GRAFITTI HVIS DET IKKE ER ULOVLIG

Kultur s. 18–19

Nyhet s. 6

SEIER I HØYESTERETT FOR MILJØBEVEGELSEN

Nyhet s. 12

HALVOR (26) GIKK FRA KHIO TIL TOPPJOBB I VG

Utenriks s. 16–17

SØR-AFRIKA:

STUDENTER KJEMPER MOT DRAP PÅ KVINNER

LEDER OG KOMMENTAR

UNIVERSITAS

Ansvarlig redaktør:	**Ingemar Stirling Gundersen**
stirlingingemar@gmail.com	901 70 672
Nyhetsredaktør:	**Ella Jørgenvåg Svendsen**
eljs@hotmail.no	941 27 058
Fotosjef:	**Shilan Sari**
Desksjef:	**Emilie Sveinsson**
Nettredaktør:	**Emil Kvebæk Øvretveit**
Uttegner:	**Emilie Sveinsson**
Uttegner:	**Maria Mogens Bø**
Uttegner:	**Thea Ugland Engen**
Uttegner:	**Fabian Lenschow**
Uttegner:	**Sigurd Graaberget**
Deskjournalist:	**Åsne Skeie**
Korrektursjef:	**Mia Huse**
Daglig leder:	**Maryam Amini**
Besøksadresse:	Moltke Moes vei 33
Post:	Boks 3 Blindern, 0313 Oslo
Epost:	universitas@universitas.no
Nettside:	www.universitas.no

REDAKTØRANSVAR

VELFERDSTINGET I OSLO OG AKERSHUS

- *Universitas er en avis for og av studenter for læresteden tilknyttet Studentsamskipnaden SiO.*
- *Universitas arbeider etter Vær varsom-plakatens regler for god presseskikk.*
- *Universitas støttes av Velferdstinget, som står uten redaksjonelt ansvar.*

Endeløst klimahavari fra regjeringen

Ingemar Stirling Gundersen,
Ansvarlig redaktør

Jorden koker. Ifølge klimaforskere og meteorologer kan 2027 bli det varmeste registrerte året globalt noensinne. Det er ingen tvil om at klimakrisen er vår tids største utfordring.

De siste elleve dagene har FNs årlige klimatoppmøte COP31 pågått i Tyrkia. Dette er en arena hvor alt fra statsmakter til klimaorganisasjoner deltar for å vedta transnasjonale samarbeidspunkter på klimaområdet. Årets mest prominente temaer inkluderer klimafinansiering, utfasning av fossile brensler og elektrifisering.

Der klimaorganisasjonene og land som Finland, Danmark og Island kjemper for en vei bort fra fossil energi, er Norge på motsatt side. Til TV2 sier statsminister Jonas Gahr Støre at han allerede er fornøyd med veikartet og klimapolitikken regjeringen fører i dag. Tonen er dermed helt den samme som i fjor, da Norge stemte med Russland, Qatar og Saudi-Arabia mot et veikart for omstilling bort fra fossil energi i COP-avtalen.

Daværende klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen sa til Universitas at til tross for avvisningen av kravet, er Norge i god rute til å kutte utslipp og at Norge er et av de mest progressive landene på området.

Ett år senere er det tydelig hvor regjeringens prioriteter ligger. I statsbudsjettforslaget som kom i oktober ble klimaforetaket Enova foreslått halvert, kutt i kollektivpris er foreslått reversert og i stedet prioriteres det kutt i veibruksavgift for bensin og diesel for 1,2 milliarder kroner. Oljepolitikken ligger ikke bare fast: I januar varslet Støre «fullt oljetrøkk» fremover.

Ikke en gang lovnaden Bjelland Eriksen kom med til Fæbrikjentene i valgkampen, har det skjedd noe med: at moms på reparasjoner og bruktvarer skal kuttes. Et klimatiltak som i tillegg ville fremmet innovasjon, ble forkastet av Støre-regjeringen så snart gjenvalget var et faktum.

Regjeringen kutter i klimatiltak og bryter løfter, deretter setter de opp tempoet i helt gal retning. Regjeringen har lenge jobbet for å utvinne mer olje og gass i Barentshavet, som i sin helhet ligger i Arktis. I områder der naturen er beskrevet som svært sårbar for oljesøl. EU er derimot i opposisjon og understreker at posisjonen deres er at olje, kull og gass skal bli under bakken i de arktiske regionene. EU antyder i tillegg at de ikke har tenkt å kjøpe olje fra nye felt i området.

I denne ukens avis kan vi også lese om at Høyesterett tar side med klimaorganisasjonene og mot regjeringen for andre gang i år. Retten slo fast at vedtak om tre oljefelt var ugyldige, fordi det ikke var tilstrekkelig redegjort for hvor mye klimagass som ville slippes ut. Hva er de påfølgende signalene fra regjeringen? Jo, som statssekretær Snorre Erichsen Skjevrak sier: «Dette er ingen endring i norsk olje- og gasspolitikk».

Nå er Bjelland Eriksen sendt tilbake til Stortinget og Sigrun Aasland har overtatt nøklene til departementet. Det første budsjettet har vært katastrofalt for klima- og miljøministeren. Dette er særdeles skuffende siden Aasland er tidligere leder i miljøorganisasjonen ZERO. Jeg foreslår at regjeringen tar ansvar og prøver å føre en god klimapolitikk selv, i stedet for å vente på at EU og Høyesterett skal tvinge dem til å gjøre det. Jorden koker og Norge er som vanlig på sidelinjen.

Arkivaren av Åsne Skeie

Arkivaren

Feministfitter

«Se for deg en feminist. Hårete, sinna, med en brennende BH i den ene hånda, kanskje stemplet OTTAR i panna? Det er ikke rart om kvinner kvier seg for å kalle seg feminist, dersom det er bildet en får i hodet», skrev Helle Gannestad i 2013. Nei, det er ikke rart. 13 år senere trenger vi fortsatt et mer rettvisende bilde av hva det er å være sosialistisk feminist, skal vi tro gruppa «Sexy sosialister», som forrige uke vakte furore etter å ha laget en kalender med bilder av lettkledde kunstnere. «Vi synes det er leit at venstresiden har fått et så traurig image», sa initiativtaker Sara Skogøy til Morgenbladet. «En objektifisering av kvinner», mente partiet Rødt om saken. Normene for hvordan kvinner skal oppføre seg lever altså i beste velgående. Ikke skal vi være sinte. Ikke skal vi være sexy. Ei heller hvis man velger det selv. Det er til å bli en forbanna feministfitte av.

Universitas, 06.03.2013

Anonyme anarkister

I denne utgaven av Universitas har vi skrevet om to studenter som er aktive i Oslos graffittimiljø. Miljøet bærer preg av en anarkistisk kultur, der interne regler for hvordan man lager graffiti overgår myndighetens lovverk. Nettopp derfor er grafittimalerne holdt anonyme i inneværende avis. Anarkister står sjelden fram med navn, og det gjør det selvfølgelig vanskelig å finne dem. For 24 år siden mailet Universitas med Anarkistisk Universitetslag (AU) ved Universitetet i Oslo. De mente at Norge er cirka 53 prosent anarkistisk, og at «det finnes flere anarkister i Norge enn du tror». Ingen ville stå frem ved navn, og det er uklart om gruppen stadig finnes. «Vi har dårlig erfaring med pressen. De gir det hele sin egen politiske vinkling», skrev AU den gang. Siden har vi ikke hørt fra dem. Hvordan et anarki overhodet skal fungere uten en fri og kritisk presse, er vanskelig å forestille seg. AU skal være velkomne til å gjenoppta tråden.

Universitas, 23.10.2002

ILLUSTRASJON: ØIVIND HOVLAND

Har vi mistet evnen til å sørge?

Enten det er Marius Borg Høiby, Epstein, Gazakrigen eller mordet på Charlie Kirk, kan alt tulles med og kokes ned til en *meme*.

Sosiale medier

Ebba Braanen Lindgren,
journalist i Universitas

Da den amerikanske konservative debattanten Charlie Kirk ble skutt og drept i september i fjor, tok det bare noen dager før nettet flommet over av ironiske videoer og *memes*. Fenomenet fikk en egen Wikipedia-side: «Kirkification». Kirks død ble kokt ned til en *meme* på under en uke. Og nå er det glemt. Tiden har brutt sammen. Sørgetiden også.

Too soon er det noe som heter. Det er den uskrevne sosiale normen som sier at man ikke kødder med død, sorg eller kriser før det har gått en anstendig mengde tid. En eldgammel norm, praktisert verden over. Men i dag ser denne grensen ut til å være fullstendig visket ut.

Kunstig intelligens (KI) produserer vitser og *memes* hver dag, og overraskende ofte om figurer som har historikk med vold eller voldtekt, for eksempel Jeffrey Epstein, P. Diddy, Marius Borg Høiby eller «Big Yahu» (Benjamin Netanyahu).

Det minner om *Dead Internet*: teorien som handler om at internett i større grad fylles av automatisert aktivitet, botkontoer og KI-generert innhold, fremfor ekte mennesker. Internett blir på mange måter helt dødt, uten tydelige menneskelige avsendere. Det er ikke nødvendigvis slik at alt dette innholdet er laget av roboter, men det blir stadig vanskeligere å vite hvem som faktisk står bak det man ser. Innholdet eksisterer der ute, løsrevet fra mennesket som eventuelt har laget det.

«Donald Trump will set you free», lyder stemmen i den KI-genererte videoen Donald Trump republiserte, der han, Elon Musk og Netanyahu drikker cocktails i et paradis på Gazas strandlinje. Krig og menneskelig lidelse ble presentert som et «Beach Resort». Da jeg så det i 2025, opplevde jeg innholdet som helt absurd og uvirkelig. Men når jeg ser videoen nå, er den ikke sjokkerende lenger. For i dag kan man finne alt overalt. Og man vet ikke om det groteske er ekte eller KI. Men man ser jo på noe groteskt uansett.

Man kan forsvare seg med at verden er så hard at man må bruke mørke *memes* og drøy humor for å takle den. Men det holder egentlig ikke mål. De som opplever katastrofene kan ha nytte av galgenhumor for å overleve. Men vi andre, som står utenfor, har ikke rett til å titte inn på deres lidelse og le. Det er forskjell på å le av sin egen situasjon for å holde ut og å gjøre andres lidelse til underholdning. Så avstumpet kan vi ikke bli.

Det er forskjell på å le av sin egen situasjon for å holde ut og å gjøre andres lidelse til underholdning. Så avstumpet kan vi ikke bli

Og vi vet jo egentlig hvor grensen går. Da Amrit Kaur, tidligere leder i Rød Ungdom, publiserte en ironisk video om drapet på Kirk, bare timer etter hendelsen, måtte hun umiddelbart gå av. Hvorfor? Jo, fordi hun representerte et politisk parti, en formell organisasjon. Da fantes det en tydelig avsender, og dermed noen å stille til ansvar. Det er først da man kan ta tak i det.

I dag kan man se tegn til at statskanalen og tradisjonelle aviser presses til å følge oppmerksomhetsøkonomiens logikk. Ambisjonen om folkeopplysning overskygges av jakten på blikk og klikk. *Debatten*, for eksempel, nå under ledelse av Steinar Suvatne, kan finne på å sette opp en overgrepssak som en duell mellom «overgriper» og «offer», noe Suvatne selv promoterte i stor stil på Tiktok. Det er heller ikke særlig opplysende med en onlyfansmodell inn i en debatt om kunst og sosialisme. Alt må være lettfordøyelig og underholdende. Og jeg tror det kan ha en sammenheng med det «memefiserte» verdensbildet som spiller seg ut på sosiale medier.

Hvis NRK skal konkurrere med Tiktok-videoer på ti sekunder, bør vi spørre oss selv hva vi egentlig ønsker av den offentlige samtalen. Oppmerksomhetsøkonomien kveler vår evne til å reagere følelsesmessig sunt på kriser og katastrofer.

Vi må bevare plattformer som gir oss tid til å reagere normalt.

debatt@universitas.no

Nyhetsredaktør: Ella Jørgenvåg Svendsen
eljs@hotmail.no 941 27 058

NYHET

Slutt på fysisk undervisning

100 prosent av undervisninga blir no nettbasert for Noroff. Det skrivar VG. Noroff er ein privatskule som tilbyr høgskule- og fagskulestudium innan IT-fag og medieproduksjon. Allereie studerar ni av ti av studentane på nett, og dei har to campus. Ein i Bergen og ein i Oslo. 30 stillingar berøres, men Noroff opplyser at disse har garantert jobb fram til sumaren og at dei ikkje har tatt nokon beslutning på kven som mistar jobben enda.

– Dette er ei krevjande avgjerd, særleg for kollegaene våre på campus, som har bygd sterke fag- og studentmiljø. Men studentane har valt nett, og vi må følgje dei, sier Erik Brandt, administrerande direktør i Noroff.

I 2021 hadde skulen 710 capusstudentar. I dag har dei 455 færre. I årsrapporten til Noroff beskriv dei at auka levekostnader påverkar antalet studentar som kan betale for privatstudiar.

Potetskrella

Ny rapport foreslår drastis

Nylig presenterte Malthe-Sørensen-utvalget den første offentlige utredningen om KI i høyere utdanning. Rapporten inneholder flere anbefalinger til store endringer knyttet til eksamen.

KI

Tekst Waad Abdalla
Foto Kanum Hovland og Waad Abdalla

– Kunstig intelligens (KI) har gjort det slik at en tekst alene ikke lenger er nok til å sikkert vurdere studenters kunnskap.

Det sa Anders Malthe-Sørensen til Universitas etter lanseringen av rapporten. Han leder utvalget som står bak en fersk offentlig utredning om KI i høyere utdanning. 6. november presenterte han rapporten for høyere utdanningsminister Eileen Fugelsnes (Ap). Den inneholder et bredt spekter av anbefalinger til tiltak rundt KI i høyere utdanning. Der utvalget foreslår betydelige endringer, er hjemmeeksamen, som de omtaler som en ukontrollert eksamensform.

Anbefaler endring i hjemmeeksamen

Forslaget innebærer en utfasing av korte hjemmeeksamener, og i tilfelle lengre hjemmeeksamener eller oppgaver, anbefaler de å kombinere med kontrollerte eksamensformer, som muntlig prøve etter innlevering eller en skoleeksamen for å kontrollere læringsutbytte og kompetanse.

Utvalget er altså tydelige på at denne suppleringsdelen ikke kun skal behandles som en eksamen som vipper opp eller ned, men at studentens karakter skal reflektere resultatet av begge eksamensformene.

– De raske og drastiske endringene som må gjøres minner om en pandemisituasjon, sier Kim Tallerås.

Han er instituttleder for bibliotek og informasjonsfag ved Oslomet. For studieretningen han leder innebærer inntoget av KI store endringer.

– Vi er nødt til å handle raskt, særlig når det gjelder regler for vurdering av studentarbeid, og vi må sørge for at karakterene som settes, faktisk dokumenterer studentenes kompetanse, sier Tallerås.

Også viserektor for utdanning ved Universitetet i Oslo (UiO) Berit Karseth er enig i at KI innebærer utfordringer knyttet til vurdering av akademiske verk.

– Vi mister kontrollen på hvordan studentene henter kunnskap. Det er dermed utfordrende å vurdere om en eksamensbesvarelse representerer et selvstendig arbeid.

Studenter etterspør kompetanse om fornuftig KI-bruk

Flere studenter har klare innspill til hvordan universitetene og høyskolene bør forholde seg til KI fremover.

– Jeg hadde hjemmeeksamen en gang hvor jeg fikk D, mens en kompis brukte KI til å generere svar og fikk A, og vi var like dårlig forberedt. Jeg syns også det er viktig å gjøre noe med eksamen, slik som anbefalingen fra rapporten foreslår. Det bør også investeres i å lære studenter hvordan de kan lære med KI og utvikle studieteknikker.

Det sier Gabriel Hasani Holland-Nell (22). Han studerer informatikk ved UiO.

Medstudenten Lawmi Aung (24) er opptatt av at retningslinjer for KI standardiseres på tvers av institusjoner

– På studiet vårt har vi flest skoleeksamener. I opptaket til masterprogrammet konkurrerer vi mot studenter fra alle andre universiteter, hvor forholdet mellom antall skole- og hjemmeeksamener er annerledes. KI gjør at noen får kunstig høye karakterer snitt på hjemmeeksamen. Mange synes det er urettferdig.

–Hjemmeeksamen eksisterer jo fordi det er noen oppgaver som krever arbeid over lengre tid, og fordi man får ikke vist like mye

Det vi som universiteter tilbyr, må oppfattes som verdifullt for studentene

Berit Karseth, viserektor for utdanning ved UiO

Malthe-Sørensen-utvalgets NOU om kunstig intelligens i høyere utdanning

Blant forslagene som kommer frem i rapporten er:

+ Utvikling av generell og fagspesifikk KI-kompetanse blant studenter og ansatte
+ «Ki-bevisste» valg av læringsmål og læringsmetoder som oppdateres jevnlig
+ Bygging av norsk KI infrastruktur
+ Færre korte hjemmeeksamener
+ Supplering av alle lengre hjemmeeksamener med en kontrollert eksamensdel
+ Norges offentlige utredninger (NOU) er en serie av statlige og uavhengige rapporter som skal belyse mulige strategier for tiltak knyttet til løsning av samfunnsutfordringer.

Kilde: SNL, Regjeringen.no

MØT OPP: Berit Karseth mener fysisk oppmøte på campus er verdifullt for utvikling av kritisk tenkning.

Student- og arbeiderpartiet

I 2025 fikk den da nylig avgåtte lederen av Nasjonal Studentorganisasjon (NSO) Kaja Ingdal Hovdenak jobb i Arbeiderpartiet rett etter avgang. Nå har også forrige leder av NSO Sigve Næss Røtvold fått jobb i Arbeiderpartiet. Universitas tar derfor kontakt med nåværende leder Eva Franko Aas for å avklare arbeidsforholdet hennes.

-Har du hørt noe selv om ledig stilling i Arbeiderpartiet til deg?

– Nei, ingenting, svarer Franko Aas.

– Så du har ikke blitt spurt?

– Nei. Men når du ramser det opp med de tidlige NSO-lederne så føles det litt som å bli valgt sist i gymtimen, svarer Franko Aas med et glimt i øyet.

-Hadde det vært aktuelt hvis du ble spurt i dag?

-Selvfølgelig ikke.

-Hva med i morgen?

-Skal du spørre om alle dagene fremover nå?

-Hva med i overimorgen?

-Jeg er motivert for å jobbe for studentene i overimorgen også.

Vi ønsker Franko Aas lykke til med samarbeidet med den tidligere NSO-ledelsen.

EKØ

ske endringer i eksamen

CHAT: 90 prosent av studenter bruker KI-verktøy.

kompetanse på en kort skoleeksamen.

Det sier Edvin Ekeland Halvorsen (20), som er historiestudent ved UiO. Men også han stiller seg positiv til forslaget fra rapporten. Han er opptatt av at universiteter skal implementere KI på en fornuftig måte.

–Min bestefar jobbet ved NTNU i 30 år, og han sier at diskusjonen rundt KI minner han om diskusjonen som var da internettet kom. Mange på den tiden sa at alt kom til å gå i dass, og at internett ville gjøre læringsutbyttet til studenter mindre. Men universitetene lærte å implementere det, og studentene lærte mer. Han sa det gjorde at underviseren gikk fra å være i en autoritær posisjon til å bli en som skulle hjelpe studenter med å lære selv.

Halvorsen mener KI er kommet for å bli, og at universitetene bør ha som mål å lære studenter å bruke det på en fornuftig måte, snarere enn å forby det.

Også Gulsah Carelius (22) understreker verdien av hjemmeeksamen som eksamensform. Hun studerer bibliotek- og informasjonsfag ved OsloMet. Men hun er opptatt av å oppfordre UH-sektoren om å ikke ta i bruk KI-deteksjonsverktøy i retting av oppgaver.

–Det er viktig at KI ikke brukes til å kontrollere KI-bruk. Det er en dødelig felle, sier Carelius.

Vil tenke nytt om vurderingsformer

I NOUen understrekes det at utfordringen med bruk av KI i innleverte tekster ikke først og fremst handler om KI-systemene, men om å bekrefte studenters kompetanse.

Man kan ikke bare hoppe på alle tog, men noen tog må man jo hoppe på

Kim Tallerås, instituttleder for bibliotek- og informasjonfag ved Oslomet

Tallerås tror anbefalingen om å supplere hjemmeeksamen med en kontrollert eksamen vil være en god løsning på kort sikt.

– På lang sikt er det trolig ikke bærekraftig av ressurshensyn. Men det er også et pedagogisk spørsmål. Mye av læringen vi driver, med handler om fordypning og lange prosesser, og det må kontrolleres på egne premisser, sier Tallerås.

Karseth er opptatt av at sertifisering av studenters kompetanse kan gjøres på nye måter.

– Jeg tror vi må tenke nytt om våre emne- og programplaner. Kanskje må vi gjøre andre prioriteringer knyttet til ressursbruk fremover, sier hun.

Tallerås foreslår at institusjoner begynner å tenke på en vurderingsform som er tettere på prosessen i løpet av et semester. Han forteller at de har hatt suksess med obligatoriske muntlige presentasjoner underveis i arbeidet med masteroppgaven som del av den løpende faglige oppfølgingen av studentene. Han understreker at en slik løsning forbereder studenter på det nye arbeidsmarkedet.

– Det at man får maskiner som stadig blir bedre til å gjøre oppgaver som informasjonsinnhenting og skriving, gjør at den menneskelige komponenten, altså alt det mennesker kan, som ikke en maskin kan, kan bli viktig, og i større grad må inn som læringsmål i høyere utdanning.

Bli på campus!

Et annet element som Karseth er opptatt av, er viktigheten av studenters fysiske tilstedeværelse på campus.

– Når KI er en del av hverdagen vår, er det viktig at studentene deltar i læringsaktiviteter der de utvikler kritisk tenkning, og der de i samtaler med medstudenter og lærere utvikler nødvendig fagkompetanse også knyttet til KI, sier hun.

– Hva skal til for at flere studenter skal oppholde seg på campus?

– Økonomiske vilkår for studenter er viktig, så de kan studere mer og jobbe mindre, men det er også viktig at det som universitetene tilbyr, oppfattes som verdifullt av studentene, sier Karseth.

Raske endringer og trege institusjoner

Siden språkmodeller som ChatGPT kom på markedet i 2022, har bruk av KI økt år for år. Ifølge SHoT-undersøkelsen fra 2026 oppgir rundt 90 prosent av studenter at de benytter seg av slike verktøy.

Den raske utviklingen og det store omfanget av KI-bruk innebærer en drastisk endring for den høyere utdanningssektoren, men eventuelle endringer tar lang tid å få gjennom.

– Vi er trege institusjoner. Ikke bare fordi akademisk kunnskapsproduksjon trenger det, men det er også mye formaliteter rundt utdanning. Det tar normalt et år å endre en eksamen i en emneplan for eksempel, sier Tallerås.

Leder av Norsk student organisasjon (NSO) Eva Franko Aas er opptatt av at endringer i retningslinjer må komme raskt.

–Når regjeringen og sektoren somler, er det studentene som betaler prisen. Studenter kan bli anklaget for KI-fusk, og bare anklagen er veldig alvorlig og kan sette den berørte i limbo. Så her må det skje noe raskt, og man kan ikke vente på den perfekte løsningen, for den finner man ikke, sier Franko Aas.

Hun forteller at NSO er fornøyd med at rapporten kommer med konkrete forslag til endringer, da det er noe de lenge har etterspurt.

Både Karseth og Tallerås synes det er krevende å si noe definitivt om hvilke endringer som studenter kan forvente fremover, fordi situasjonen endrer seg så raskt.

– Jeg syns det er fornuftig å ha et kritisk blikk til KI i bunn. Universiteter har eksistert i hundrevis av år. Man kan ikke bare hoppe på alle tog, særlig når man ikke vet hvilken retning de tar oss i. Det handler om makt, bærekraft og betingelsene for læring. Men noen tog må man jo hoppe på. Så dette er vanskelig! avslutter Tallerås.

universitas@universitas.no

TENK NYTT: Kim Tallerås mener universiteter må tenke nytt om vurderingsformer på lang sikt.

UNIVERSITAS
Torsdag 19. november 2026

NOK EN SEIER FOR MILJØBEVEGELSEN I HØYESTERETT:

– Tiden for grønnvasking er forbi

FEIER: Kristin Carelius og Haldis Tjeldflaat Helle kan hoppe av glede for nok en seier i høyesterett.

Høyesterett har gitt miljøbevegelsen rett i at utslippene fra norsk olje må regnes med i utredningene, også når den brennes i utlandet.

Klima

Tekst Håkon Hansen-Møllerud Lund
Foto Shilan Sari

For andre gang i år seiret miljøbevegelsen over staten i Høyesterett.

Dommen, som falt fredag i forrige uke, sier at tillatelsen til de tre oljefeltene Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil, er ugyldig. Grunnen er at konsekvensutredningen ikke inkluderer forbrenningsutslippene som finner sted etter at oljen og gassen er solgt.

– Tiden hvor oljeselskapene og regjeringen kunne grønnvaske norsk olje er forbi, sier Haldis Tjeldflaat Helle, leder i Greenpeace Norge.

En kronglete prosess

Helle og Kristin Carelius, fagansvarlig for olje og energi i NU, kan nå feire seieren etter en lang rettsprosess mot staten

– Vi har et helt flytskjema for å forklare saksgangen til våre støttespillere, sier Helle.

Hun beskriver en omfattende søksmålsprosess som startet i 2023, der staten har forsøkt å stanse saken flere ganger, senest i Høyesterett. Resultatet er en dom som får innvirkning på alle oljelisenser som er gitt etter 2020, forklarer hun.

– Det er snakk om 28 oljelisenser siden den tid, legger Helle til.

Søksmålet har også fått virkning utover Norges grenser.

– Vårt søksmål har også inspirert andre i andre land, som har resultert i lignende dommer i Storbritannia, Australia, Danmark og Brasil, ramser Helle opp.

Alle utslipp er utslipp

Carelius forklarer at informasjonen om utslippene fra norske oljefelt nå blir lettere tilgjengelig.

– Å vite i en konsekvensutredning hvor mye hvert felt påvirker klimaet, tror jeg kommer til å ha en konsekvens for hvordan man kan snakke om norsk olje og gass fremover, sier hun.

– Hva betyr denne seieren for miljøbevegelsen?

– Dette er en ganske prinsipiell endring for norsk oljepolitikk. At man må regne med forbrenningsutslipp er kjempestort, og Høyesterett slår jo fast at alle utslipp er utslipp.

Carelius mener at vi må ta ansvar for utslippene forårsaket av norsk olje.

– Oljen slutter ikke å være norsk selv om den krysser landegrenser, sier hun.

Oljen slutter ikke å være norsk selv om den krysse landegrenser

Kristin Carelius, fagansvarlig for olje og energi i NU

GIR HÅP: Kristin Carelius viser hvilke områder som muligens kan bli liggende i fred som følge av den nye dommen.

Nå ser de to organisasjonene videre, og krever at dommen fra høyesterett blir fulgt opp.

– Vi skal lese dommen nøye og vurdere hvordan vi tar denne saken videre. Samtidig forventer vi at staten følger opp dommen og gjennomfører konsekvensutredninger etter loven for både disse tre feltene, men også de andre feltene hvor samme feil er gjort, konstaterer Helle.

Ingen stans i aktiviteten på feltene

I en e-post til Universitas svarer statssekretær Snorre Erichsen Skjevrak (Ap) i Energidepartementet at dommen ikke betyr stans i aktiviteten på feltene.

«Vi vil innrette statens saksbehandling etter dommen og fatte nye vedtak»

Han skriver videre at de er glad for at kravene til saksbehandlingen nå er spesifisert. Påstandene om hvorvidt staten grønnvasker norsk olje eller om at dette vil få konsekvenser for godkjenningen av nye felt, svarer han ikke på. Hvordan forbrenningsutslippene skal regnes inn er også usikkert, skriver Skjevrak.

«Dette er ingen endring i norsk olje- og gasspolitikk» avslutter han.

Kan gi presedens for framtiden

Dag Olav Hessen, professor ved Institutt for biovitenskap på Universitetet i Oslo (UiO), var ekspertvitne i saken. I vitneuttalelsen understreket han at man må se på summen av alle klimagassutslipp, og ikke kun hvert enkelt tilfelle.

– Man kan selvfølgelig si at hvert utslipp isolert knapt har målbar betydning, men det er en feilslått logikk og et klassisk eksempel på «allmenningens tragedie». Da ender man med at kullkraftverk i Kina heller ikke betyr noe. Så det er klart at hver enkelt sak bidrar, sier han.

– Har denne dommen noen effekt for klima?

– Ikke på kort sikt, men om det kan skape presedens og heve terskelen for nye oljefelt, tror jeg den har det, svarer professoren.

Etterspør pris på forbrenningsutslipp

Hvordan dommen skal følges opp i praksis, er usikkert.

– Å beregne kostnaden av de utslippene vi bidrar til ved å selge olje og gass, er krevende, sier Katinka Kristine Holtsmark, postdoktor ved Økonomisk institutt på UiO.

Likevel har hun troen på at det er mulig. Hun tar til orde for å legge en karbonpris på utslippene fra oljen og gassen vi selger, inn i fremtidige utredninger. Slik det er nå, regnes bare utslippene i forbindelse med produksjonen i utredningen, men utelater utslippene som kommer ved forbruk av oljen og gassen. Dette er den største delen av utslippene, som Holtsmark mener bør få en pris og legges til i utredningen.

«Dette er ingen endring i norsk olje- og gasspolitikk»

Snorre Erichsen Skjevrak (Ap), Statssekretær i Energidepartementet.

– Ved å beregne utslippsbanen, og deretter sette en pris på den totale kostnaden, kan man ta høyde for dette. Slik man for eksempel gjør for utslipp fra bensin- og dieselbiler.

Hva denne karbonprisen skal være, er hun mer forsiktig med å svare på. Det er mer et politisk enn et økonomisk spørsmål, mener hun.

universitas@universitas.no

UTSTILLING: Her havner du hvis du er for glad i olje. Ifølge Greenpeace og Natur og Ungdom er Terje Aasland (Ap) neste.

MIMRING: Den tidligere NSU-lederen og den nåværende NSO-lederen snakker løst og engasjert om fortid og nåtid.

Fra megafon til møterom

For 90 år siden ble den nasjonale studentbevegelsen stiftet. Når Gerd-Liv Valla (78) møter Eva Franko Aas (27), går rosen begge veier.

NSO

Tekst og foto Emil Kvebæk Øvretveit

I 1936 ble Norsk Studentsamband stiftet, og norske studenter organiserte seg nasjonalt for første gang. Det skulle ta 38 år før de valgte sin første kvinnelige leder. Det ble Gerd Liv Valla (78). Senere ble hun også første kvinnelige leder av LO. Universitas møter henne passende nok på Folkets hus ved Youngstorget.

Valla husker tilbake til dagen hun ble valgt i 1974.

– Jeg husker gleden. Dette var dypt inn i 70-tallet, da kvinnekampen sto som sterkest. Da så jeg en mulighet til å gjøre en forskjell gjennom studentbevegelsen.

Valla hadde allerede sittet i Studenttinget ved Universitetet i Oslo. Norsk Studentunion (NSU), som organisasjonen da het, husker hun slik:

– NSU var en pampeorganisasjon. Og bare menn. Bare menn, konstaterer hun.

En av sakene Valla ville ta tak i, var reglene for studiestøtte. Når en gift student søkte om støtte, kunne ektefellens inntekt telle med. Det rammet særlig kvinner, forteller hun.

Når Valla ser tilbake på studentpolitikken på 70-tallet, husker hun både møter med politikere, husleiestreik og demonstrasjoner mot Lånekassen. NSU kastet seg også inn i kampen for selvbestemt abort.

– Før var det mer megafon. Vi var et produkt av vår tid. Det var studentopprør.

Jubilant

Den nasjonale studentbevegelsen fyller 90 år i år. For Norsk Studentorganisasjon (NSO), som organisasjonen nå heter, er det mye å se tilbake på.

– Jeg tror studentbevegelsen på 70-tallet har helt rett i å kritisere oss for å være tamme.

Det sier nåværende leder av NSO, Eva Franko Aas (27).

– Har NSO blitt for opptatt av å ha en plass rundt bordet, og for lite opptatt av å lage bråk?

– Vi kunne gjerne laget mer bråk. Det er en balansegang, svarer Franko Aas.

I 1993 opplevde Norge et av de store studentopprørene i nyere tid. Over 60 000 studenter og elever ble mobilisert til demonstrasjoner mot regjeringens utdanningspolitikk, under slagordet «Hernes må fjernes», som krevde avgangen til daværende utdanningsminister Gudmund Hernes (Ap).

Ifølge historiker Åsmund Borgen Gjerde bidro studentopprøret i 1993 til at politikerne begynte å lytte til NSU. I boka *Pamper og opprørere* beskriver han hvordan studentbevegelsen fant en dobbeltstrategi, der aksjoner og lobbyvirksomhet styrket hverandre. Paradoksalt nok var det nettopp demonstrasjonene som ga et paradigmeskifte der studentbevegelsen fikk større innflytelse rundt møtebordene.

Fra studentopprøret i 1993 trekker Franko Aas selv frem de mer kreative metodene, som Sogndalstudentene som symbolsk kidnappet ordføreren. Hun mener dagens studentbevegelse kunne hatt litt mer glimt i øyet og tatt seg selv mindre høytidelig.

Studentbevegelsen på 70-tallet har helt rett i å kritisere oss for å være tamme

Eva Franko Aas (27), nåværende leder av NSO

– Det skal være litt liv!

Franko Aas sier hun skjønte verdien i å ha en plass rundt bordet da hun selv ble med i NSO. Hun mener noe av det viktigste som organisasjon er å komme med løsninger, ikke bare peke på problemer.

Hun trekker frem studentdemonstrasjonene i resten av verden som eksempel på å ikke ha de samme mulighetene til påvirkning som i Norge i dag.

– Slikt sett kan jeg fint stå i at vi er litt tammere enn hva vi har vært før.

Like muligheter

For Franko Aas er studentøkonomi den viktigste saken i dag. Det følger en rød tråd gjennom mer eller mindre hele historien til studentbevegelsen, som har kjempet for muligheter til utdanning.

– Noen kan bo hjemme eller få hjelp til husleia. Andre må jobbe mye ved siden av studiene for å få endene til å møtes. Til og med i dag er vi ikke i mål med å gi lik mulighet til utdanning for alle, sier Franko Aas.

Samtidig har studentbevegelsen opplevd store gjennomslag også i nyere tid. For elleve år siden fikk de gjennomslag for elleve måneders studiestøtte, en mangeårig kampsak for bevegelsen.

Til neste års budsjett har regjeringen foreslått å knytte studiestøtten til grunnbeløpet (G) i folketrygden, slik at støtten følger lønnsveksten. Det trekker Valla fram som «kanskje den største seieren i nyere tid».

– Jeg er kjempeglad for at studentene endelig har fått gjennomslag for å knytte studiestøtta til G. Det fjerner all usikkerhet. Før måtte vi kjempe hvert år for å studiestøtta, bare for å følge prisveksten i samfunnet.

– Økonomi er alt for studentene, og det viktigste for at alle skal ha muligheten til å studere, sier Valla.

Mimring

Etter intervjuene møtes den tidligere og den nåværende studentlederen til fotografering på Folkets Hus. Valla benytter raskt anledningen til å rose dagens studentbevegelse.

– Gratulerer så mye med å ha knytta studiestøtta til G!

Franko Aas takker, før hun gir rosen tilbake til Valla for arbeidet hun la ned flere tiår tidligere.

Valla ble senere justisminister for Arbeiderpartiet, og deretter Norges første kvinnelige LO-leder. Selv trekker hun fram årene i studentpolitikken som viktige for karrieren.

– De to årene lærte meg mye mer enn mange år på statsvitenskap. Jeg lærte å være en del av et fellesskap, kjempe for resultater og tørre å stå fram.

Selv om dagens studentbevegelse er noe tammere enn den Valla var en del av, håper Franko Aas at den aldri mister evnen til å lage bråk.

– Jeg synes det viktigste med studentbevegelsen er at den aldri holder kjeft, sier NSO-lederen.

AVHØR, ETTERFORSKNING OG AVGJØRELSE:

Dette møter den som

GRØNLAND POLITISTASJON: På politihuset kan man levere anmeldelse fysisk. Det er også her avhør kan finne sted.

Få velger å anmelde voldtekt. Universitas har hørt med politiet, en bistandsadvokat og en som selv har anmeldt om hva prosessen går ut på.

Voldtekt

Tekst Aëla Kervarec
Foto Kanum Hovland

I en NOU (Norges offentlige utredninger) fra 2024 kommer det frem at kun 18 prosent av dem som oppga å ha vært utsatt for voldtekt, anga at politiet hadde kjennskap til hendelsen.

Heidi Wittrup Djup, psykologspesialist ved Klinikk for krisepsykologi i Bergen, forklarer at det å anmelde kan innebære en ekstra belastning for den utsatte.

– Reaksjoner på en anmeldelse og prosessen det vil innebære for mange, i form av gjentatte samtaler, kritiske spørsmål, utlevering av intime detaljer og tilbakevendende tema, kommer jo i tillegg til det som fra før er en svært stor påkjenning for mange, sier Djup.

For en ung kvinne Universitas har snakket med, tok det tid før hun innså at hun hadde blitt utsatt for voldtekt.

– Det var først når noen fortalte meg at det jeg hadde opplevd var voldtekt, at jeg begynte å ta inn over meg realiteten i det, forteller hun.

Kvinnen ønsker å være anonym. I denne saken omtaler Universitas henne derfor som «Ane». Ane valgte å anmelde blant annet fordi hun fryktet at mannen kunne utsette andre for det samme.

Anbefaler å oppsøke hjelp

Universitas møter politioverbetjent og avdelingsleder for avsnitt for vold i nære relasjoner og seksuallovbrudd Mari Gjengedal Bakken og politiførstebetjent Hanne Blomfeldt på Grønland politistasjon i Oslo. De anbefaler personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep å oppsøke hjelp, uavhengig av om man ønsker å anmelde.

– Dra på overgrepsmottaket og ta imot den hjelpen du kan få. Der er det profesjonell oppfølging og gode samtalepartnere, sier overbetjent Blomfeldt.

Bakken understreker at det kan ta tid å bestemme seg for om man vil anmelde. Derfor er det viktig å sikre spor.

– Ikke vask klær, og ikke slett elektroniske spor. Plutselig bestemmer man seg for at man vil anmelde, og da er det veldig fint å ha tilgang til så mye bevis som overhodet mulig, sier Blomfeldt.

Selv oppsøkte Ane hjelpesenteret Nok.

– Jeg fikk snakket om grenser og fikk validert mine opplevelser, forteller hun.

Hvordan anmelder man?

Førstebetjent Blomfeldt forteller at dersom man ønsker å anmelde, er det ikke slik at man må møte opp på politistasjonen uten avtale.

– Er man usikker på hvor man skal starte anbefaler vi å starte med å kontakte en bistandsadvokat.

Bistandsadvokat hos advokatfirmaet Bredesen Stephanie Bruun forteller at hun pleier å starte med å gå gjennom saken med klienten. Da vurderer de hvilke straffebestemmelser som kan være aktuelle og hvilke bevis som finnes.

Bruun understreker at man ikke automatisk må anmelde dersom man kontakter en bistandsadvokat. Dersom man vil anmelde kan bistandsadvokaten anmelde på klientens vegne.

– Vanligvis skriver vi en forenklet anmeldelse på vegne av klienten, som klienten får lese gjennom før vi sender til politiet. Når den er sendt vil politiet ta kontakt med advokaten for å avtale tid og sted for avhør.

En bistandsadvokat skal ivareta den utsattes interesser og rettigheter gjennom en anmeldelse og etterforskning. Advokaten kan også bistå under en rettssak.

Bakken peker på at alle som har blitt utsatt for voldtekt eller seksuell overgrep har krav på gratis bistandsadvokat.

Før avhøret går advokaten gjennom hvordan det praktisk foregår, blant annet hvem som er til stede og hvordan avhøret tas opp.

– Vi forklarer hvordan det praktisk skjer, som at det tas opp på lyd og bilde. Hvem som er til stede og hvem man har lov til å ha med seg, sier Bruun.

Bakken og Blomfeldt forteller

SØK HJELP: Politiførstebetjent Hanne Blomfeldt forteller at alle burde oppsøke hjelp etter et overgrep, uavhengig om man ønsker å anmelde.

anmelder en voldtekt

OPPFORDRER: Politioverbetjent Mari Gjengedal Bakken mener at å anmelde voldtekt aldri vil være forgjeves.

AVHØRSROM: Her foregår det avhør av fornærmede, mistenkte og vitner.

at dersom man ikke vet hvordan få tak i en bistandsadvokat, kan man blant annet kontakte Statens barnehus for å få anbefalinger. Det er også mulig å kontakte politiet direkte for å anmelde.

Slik fungerer avhør i praksis

Etter at anmeldelsen er levert, kontakter politiet den fornærmede eller bistandsadvokaten for å avtale tid og sted for avhør. Brunn forteller at det varierer hvor lang tid det tar, fra sak til sak.

Overbetjent Bakken sier det først legges opp til fri forklaring, før etterforskeren stiller mer konkrete spørsmål.

– Et avhør kan ta mange timer, fordi man vil gjøre det objektivt.

Flere føler de står opp for seg selv. Det kan ha en reparerende kraft for den utsatte

Heidi Wittrup Djup, psykologspesialist ved klinikken for krisepsykologi i Bergen

Førstebetjent Blomfeldt forteller at et avhør ofte oppleves ubehagelig for den som forklarer seg.

– Spørsmålene omhandler gjerne detaljer som kan oppleves krenkende, som hva slags klær personen hadde på seg. Slike spørsmål er relevante for å undersøke overvåkingsbilder eller sikre biologiske spor, forteller Blomfeldt.

Politiet opplyser at fornærmede kan ha med seg både bistandsadvokat og en tillitsperson under avhøret.

– Dersom avhøret blir krevende, kan man ta pauser. Det er viktig å legge til rette for at klienten skal føle seg så trygg og ivaretatt som mulig gjennom avhøret, sier bistandsadvokat Bruun.

– Jeg kom ikke på noen ting

For Ane var avhøret svært krevende. Hun hadde flere avhør over flere uker, hvor hvert avhør varte i seks timer.

Ane forteller at hun var så preget av angst at det var vanskelig å formulere seg i avhøret.

– Jeg hadde sittet i seks timer og blitt grillet om noe veldig traumatisk. Jeg hadde jeg ingen tanker i hodet og kom ikke på noen ting, forteller hun.

Hun fikk mulighet til å forklare seg fritt, men opplevde at det var vanskelig å komme på alt hun ønsket å fortelle. I etterpåklokskapens lys forteller hun at de burde tatt flere pauser og bedt om å fordele avhørene med større mellomrom.

– Selv om avhøret var krevende, hjalp det at politiet på forhånd informerte om at spørsmålene kunne oppleves som krevende.

Psykologspesialist Djup forklarer at det å anmelde kan gi noen en følelse av kontroll og bidra til å plassere skyld og ansvar hos gjerningspersonen.

– Flere føler man står opp for seg selv og markerer motstand mot uretten man har vært utsatt for. Det kan ha en reparerende kraft for den utsatte.

Etter avhør

I etterkant av gjennomført avhør starter politiet etterforskning av saken.

– Hvilke etterforskningsgrep som gjøres, varierer. Politiet kan blant annet avhøre vitner og den mistenkte, undersøke elektroniske spor og hente inn overvåkingsbilder eller biologiske spor, sier førstebetjent Blomfeldt.

Når politiet er ferdig etterforsket sendes saken til påtalemyndigheten, som vurderer om det er grunnlag for å ta ut tiltale eller om saken skal henlegges.

– En henleggelse betyr ikke at politiet mener at hendelsen aldri fant sted. I saker som omhandler voldtekt kan det være vanskelig å føre tilstrekkelig med bevis, sier Bakken.

Om saken henlegges, kan bistandsadvokaten hjelpe med å klage på avgjørelsen. Det kan også være mulig å søke om voldserstatning. Dersom påtalemyndigheten tar ut tiltale, går saken videre til domstolen.

Hvis saken blir henlagt

Overbetjent Bakken poengterer at politiet alltid vil anbefale å anmelde, og det ikke er forgjeves selv om en sak blir henlagt.

– Dersom politiet senere mottar flere anmeldelser mot samme person, vil opplysninger fra flere anmeldelser kunne bistå til å avdekke et mulig mønster og gi politiet et bredere grunnlag for videre etterforskning, forklarer Bakken.

Saken til Ane ble henlagt. Hun var forberedt på at saken kunne ende i henleggelse. Likevel var det en vanskelig beskjed å få.

Etter henleggelsen vurderte Ane å klage, men hun hadde ikke krefter til å gå gjennom prosessen på nytt.

– Jeg angrer likevel ikke på at jeg anmeldte. Jeg angrer på at jeg ikke klaget på henleggelsen, sier hun.

Ane forteller at anmeldelsen ligger i systemet, så hvis han gjør det igjen når noen andre anmelder, så er det allerede registrert.

– Da er det allerede noe på ham, forklarer hun.

universitas@universitas.no

Når man har sittet i seks timer og blitt grillet i noe som er veldig traumatisk, har man ingen tanker i hodet

«Ane»

FÅ KONTAKTER POLITIET: Kun 18 prosent av dem som oppgir å ha vært utsatt for voldtekt har informert politiet om hendelsen.

UNIVERSITAS
Torsdag 19. november 2026

STUDENTPRESTENE PÅ OSLOMET:

Dobbelt så stor etterspørsel som på UiO

KOLLEGER: Studentprestene Kjersti Østland Midttun og Siri Magnusen jobber sammen for å ivareta studentens behov.

PERSONLIG PREG: Kunstverkene på kontoret er med på å skape en personlig atmosfære.

Studentprest Kjersti Østland Midttun er blitt flyttet fra UiO til Oslomet for å dekke behovet for studentprester. Hun vil ikke velsigne noen som ikke ber om det.

Tekst Iben Quist
Foto Gabriela Salinas Odegard

Oslomet har de siste årene sett en økning av studenter som oppsøker universitetets studentprest. Siri Magnusen var lenge alene i rollen som studentprest, og prøvde å dekke det økende behovet. Sammenlignet med Universitetet i Oslo (UiO) sitt livssynsåpne samtalesenter, som har fem representanter fra ulike livssyn, opplever Oslomet omtrent dobbelt så mange samtaler som på UiO. Nå har Oslomet fått enda en ny studentprest.

Et tilbud for alle

Studentprestene er ansatt gjennom Oslo bispedømme, og er helt uavhengige av universitetene. Tidligere har den norske kirke valgt å plassere én studentprest på Oslomet, to på Universitetet i Oslo (UiO) og én på Handelshøyskolen BI. På grunn av det store trykket på Oslomet, har studentpresten, Kjersti Østland Midttun, blitt flyttet fra UiO for å hjelpe til med å dekke behovet på Oslomet.

– Oslomet er et stort universitet, noe som naturligvis fører til et økt behov, forklarer Magnusen.

Studentprestene er der for å gi studentene en mulighet til å snakke om både små og store temaer. Dette er et tilbud alle studenter kan ta nytte av, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, religiøs overbevisning, kjønnsidentitet eller bakgrunn. Det er et lavterskel tilbud som er helt gratis, og prestene har taushetsplikt. I tillegg til samtaler, har studentprestene sorggrupper og tilgang til bønnerom.

På UiO har de et livssynsåpent samtalesenter som er et prosjekt der studentene kan snakke med både en studentprest, en studenthumanist, en buddhistisk samtalepartner og en katolsk studentpater. Slik er det ikke på Oslomet.

– Universitetet har ikke ressursene som trengs for å gjennomføre et slikt samtalesenter, forklarer Magnusen.

Studentprestene understreker at tilbudet er for alle, uavhengig av religion.

– Jeg pleier ikke å ta opp tro eller livssyn med mindre studentene tar det opp først. Majoriteten legger ikke vekt på tro og livssyn med en gang, eller i det hele tatt. Etter flere samtaler kan det hende behovet melder seg eller tilliten er såpass stor at de åpner seg likevel, forteller Østland Midttun.

– «Jeg tror ikke på gud, men kan jeg likevel snakke med deg?». Dette er blant spørsmål vi har fått, fortsetter Magnusen.

Jeg pleier ikke å ta opp tro eller livssyn med mindre studentene tar det opp først

Kjersti Østland Midttun, studentprest ved Oslomet

Mer erfaring = større behov?

– Utdanningene på Oslomet er mer yrkesretta, eller studier der studentene kommer tett på livet. Ta en sykepleierstudent for eksempel. Når de opplever vonde ting i praksis, kan de ha et større behov for å snakke med noen, forteller Magnusen.

Særskilt skikkethetsvurderinger er også noe som kan oppstå når man jobber i yrker som barnehage, barnevern, skoler og sykehus, som er noen av utdanningsretningene ved Oslomet.

Magnusen og Midttun legger vekt på at dette kan være spesielt krevende for studentene. På UiO er det mange teoretiske fag, der en slik vurdering ikke vil være relevant for deres jobb, tror studentprestene. De tror at en slik direkte bedømmelse av deg som person kan være både vanskelig og krevende, og kan være en av grunnene til at samtaletilbud som studentprester er så viktig.

På Oslomet er det også mange eldre studenter. Flere av dem kan stå i andre livssituasjoner enn yngre studenter, noe som kan føre til at de tiltrekkes av tilbudet.

– Mange av de vi prater med er godt over tretti år gamle. En årsak til at de bruker tjenestene kan være hendelser som er mer typisk enn hos de yngre, som et samlivsbrudd eller ved dødsfall, fortsetter Magnusen.

Terapi eller velsignelse?

Den nyinnflyttede studentpresten står stødig i at dette tilbudet skal dekke alle sine behov, så godt det lar seg gjøre.

– Vi er ikke her for å velsigne noen som ikke ber om det, eller å jobbe som terapauter. Folk går gjennom ting hele tiden og vi ønsker å støtte studentene til å stå i eller navigere dem gjennom det, sier Østland Midttun.

Både Magnusen og Østland Midttun legger vekt på at de har et godt samarbeid med blant annet Studentsamskipnaden i Oslo (SiO) sine psykologer, og at de har en løpende dialog. Som studentprest har de taushetsplikt av hensyn til studentene, og for å skape tillit og et trygt rom.

– Dersom vi mener at en student kunne hatt bedre nytte av å snakke med en psykolog, kan vi nevne det overfor vedkommende. Vi gir ikke henvisninger til SiO sin psykolog, eller forteller dem hva de skal gjøre, men vi kan oppfordre til det, avslutter Magnusen.

Krev norsk vegkart bort frå fossil energi

KLIMAFINANS: Sivilsamfunnet krev meir i økonomisk støtte til handsaming av klimakrisa under klimatoppmøtet.

I forkant av årets klimatoppmøte slo FN fast at vi ikkje når 1,5-gradersmålet. Norske studentdelegatar krev no handling frå regjeringa.

COP31

Tekst Marius Moldsvor

– Ei verd avhengig av fossil energi er ei farleg verd, seier Sosen Nazim Jamil (25), sosiologistudent ved Universitetet i Oslo (UiO) og delegat på årets klimatoppmøte på vegner av miljøorganisasjonen Spire.

Ho er klokkeklar på korleis klimakrisa er ei av dei største tryggleikstruslane i verda, og at avhengigheit av fossil energi gjer oss svært sårbare.

– Dette har vi sett gjennom den geopolitiske energikrisa som har følgd stenginga av Hormuzsundet, som har fått store konsekvensar for mellom anna mattryggleiken i det globale sør. Dei som blir hardast ramma, er ofte dei som har minst historisk ansvar for klimakrisa, understrekar ho.

Ei verd avhengig av fossil energi er ei farleg verd

Sosen Nazim Jamil, Cop-delegat frå Spire

Klimatoppmøtet (COP31) er FN sitt årlege møte for landa som er forplikta til klimahandling gjennom FN sin klimakonvensjon, og finn i år stad i Antalya i Tyrkia frå 9-20. november.

Skuffa over Noreg

Sentralt for årets møte er at FN i september erklærte i ein rapport at 1,5-gradersmålet er overskride, og ikkje mogleg å nå. Akkurat det meiner Jamil påverkar forhandlingane.

– Dette er den første COP-en etter FN-rapporten som slår fast at vi ikkje når 1,5-gradersmålet. Rapporten er veldig tydeleg, og eg opplever at det er eit mykje større hastverk no enn før, der fleire statar pressar meir på no enn tidlegare.

Ho forklarar at mange høgambisjonsland, mellom anna fleire øystatar og nabolanda våre Danmark, Finland og Island, snakkar mykje om korleis denne overskridinga må følgast opp med handling på heimebane.

– Dessverre er ikkje Noreg blant dei landa som leier an.

Ho legg ikkje skjul på at ho er skuffa over Noregs innsats internasjonalt.

– Noreg har støtta vegkartet for fossil utfasing, men vi ser ikkje at dette blir følgt opp med handling på heimebane. Det er stor avstand mellom norsk retorikk internasjonalt og ønsket om ny oljeutvinning i Noreg, slår ho fast.

Vegkart for utfasing

Dette vegkartet for fossil utfasing, som blei initiert under fjorårets toppmøte i Brasil og lansert i år av Brasil rett før toppmøtet starta, er sentralt for Spire under COP31.

– Det handlar ikkje lenger om vi skal omstille oss bort frå fossilt, men om korleis det skal skje. Vegkartet handlar nettopp om dette, forklarar Jamil.

Ho ønskjer at dette skal bli forpliktande for alle land gjennom klimamåla deira, og at dette også skal påverke produksjonen av fossile brensel.

– Vi krev at Noreg leverer eit nasjonalt vegkart for omstilling bort frå fossil energi. Då er det tydeleg at produksjonssida må vere ein viktig del av dette, avsluttar ho.

Statsminister Jonas Gahr Støre (Ap) meiner derimot at Noreg allereie har eit tilstrekkeleg vegkart.

– Vi har eit veikart for å nå våre klimamål, som er ein kombinasjon av at vi får ned utsleppa, går over til fornybar og utviklar ny teknologi, sa han til TV2 førre veke.

DELEGAT: Sosen Nazim Jamil (25) og Synne Eide Frøiland (23) er delegatar for norsk klimarørsle under årets klimatoppmøte i Tyrkia.

Klimafinansiering til omstilling

Eit anna sentralt tema under toppmøtet er klimafinansiering til land hardt ramma av klimakrisa.

– I fjor, under Cop 30 i Brasil, blei det vedteke å tredoble finansieringa til klimatilpassing. No skal det følgast opp, seier Synne Eide Frøiland (23).

Ho studerer samfunnsgeografi ved UiO, og er Cop-delegat og andre nestleiar i solidaritetsorganisasjonen Changemaker.

– Klimafinansiering er utruleg viktig og handlar om støtte til klimatilpassing, tap og skade, og utfasing av fossil energi.

Noreg har både kapasitet og pengar til å gjere meir

Synne Eide Frøiland, Cop-delegat frå Changemaker

Ho peiker på at Noreg bør bidra med mykje meir enn i dag, og viser til Fair Share-rapporten, som har rekna ut Noregs rettferdige del av klimafinansieringa, basert på det historiske ansvaret til Noreg.

– Rapporten viser at Noregs del bør vere nærare 100 milliardar kroner i året. I år har regjeringa sett eit mål om å nå 30 milliardar kroner innan 2035, noko vi reagerer på sidan vi allereie i fjor nådde det same. Vi meiner det er uambisiøst og ansvarslaust å ikkje setje seg eit høgare mål, når mange land treng pengar for å overleve og tilpasse seg ei varmare verd.

– Noreg har både kapasitet og pengar til å gjere meir, understrekar Eide Frøiland.

Finst det håp?

– Ser du håp og meining i desse møta?

– Ja, absolutt. Forskinga viser at Parisavtalen har hatt effekt, og at vi er langt lågare i dei venta temperaturstigingane no enn vi var før avtalen, svarar ho.

Ho meiner ikkje det betyr at vi kan slå oss til ro, men at det viser at internasjonalt samarbeid har noko å seie. Ho er også tydeleg på den viktigaste oppgåva deira som norske delegatar.

– Vi skal halde regjeringa ansvarleg og sørgje for at dei følger opp det dei har sagt her på klimatoppmøtet, avsluttar Eide Frøiland.

MIN STUDIETID

– Vanskelig å komme med kritikk uten at de høres ut som grinebitere

På kunstskolen lærte Halvor Mjaugedal (26) å slutte å tegne feilfritt. Nå bruker den ferske VG-avistegneren de samme «feilene» som et motstykke til KI-kunst.

Min studietid

Tekst Tord Lyche Hagem
Foto Eir Andrea Nordhagen

Før tegnet Halvor Mjaugedal (26) alltid med gråblyant. Da kunne han rette, viske og forsikre seg om at alle detaljene ble riktig. Men en lærer på Kunsthøyskolen i Oslo (KHiO) fikk nok. Mjaugedal måtte lære å la feilene komme og fikk ikke lov til å bruke blyant lenger. Nå er han fersk avistegner i VG, et yrke der de menneskelige «feilene» kan være et fortrinn mot kunstig intelligens.

– Ikke vær så redd for at alt ikke blir helt perfekt. Bare få det ned på papiret. Da beholder det ofte litt liv og energi.

Tegnet Haaland og Ødegaard

I tillegg til jobben i VG er Mjaugedal illustratør og barnebokforfatter. Før tegnet han særlig fotballspillere, og har gitt liv til tegninger av fotballhelter de fleste rakk å bli glad i gjennom sommerens VM. Mjaugedal ville studere på KHiO fordi han likte å tegne og så at folk som ham hadde gått samme vei.

– Jeg hadde noen tanker om hva som var bra og dårlig. Jeg var kanskje litt flinkis. Jeg trodde jeg skulle lære å tegne riktig anatomi og bli teknisk god.

Men:

– Så ble jeg møtt av lærere som ikke brydde seg om det i det hele tatt, og som bare ville at du skal finne ditt eget personlige uttrykk. Det gjorde at jeg fikk en ny oppfatning av hva en god illustratør er.

Ingen karakterer

Mjaugedal beskriver KHiO som en skole med stor selvstendighet, noe som kunne bli krevende om man ikke klarte å skape gode rutiner. Akkurat det kan nok flere studenter kjenne seg igjen i.

– I kreative yrker er likevel friheten verdifull fordi den ligner veldig på det arbeidslivet som møter deg på andre siden, sier han.

På KHiO får man ikke karakterer. Det forklarer han med at kunst er noe subjektivt som vanskelig lar seg tallfeste. Men selv om karakterene uteblir, er det ikke mangel på faglige vurderinger fra lærerne, minnes Mjaugedal.

– Man får tilbakemeldinger, og de kan være ganske krasse og konstruktive.

Når man ikke har karakterer å vise til, er det verkene dine som skal overbevise andre om hva man kan. Mjaugedal mener studentene bør bruke oppgavene de får til å bygge erfaring innenfor kunstformen de vil spesialisere seg i.

– Man får tre år på å bygge en portefølje. Når man går ut av skolen, er det porteføljen som står igjen og viser: dette har jeg gjort, og dette er jeg god på.

Mjaugedal sier han var heldig som hadde flinke forelesere og trekker spesielt frem Siri Dokken, professor ved KHiO. Som avistegner i Dagsavisen introduserte hun ham for avistegneryrket.

– Hun er fortsatt en slags mentor for meg i dag, vil jeg si.

Da tenkte jeg «å faen»

Halvor Mjaugedal (26), forfatter og avisteger i VG

– *Så det var hun som gjorde at du gikk den retningen?*

– Hun introduserte meg både til feltet avistegning og advarte samtidig om hvor dårlig det står til med yrket, sier han med et smil.

Får aldri høre kritikken

Jobben som avistegner sammenligner Mjaugedal med å være politisk kommentator, bare at han bruker kunsten til å få fram poengene sine. Avistegninger forbindes ofte med provokasjon, men han opplever sjelden at politikere kritiserer karikaturene.

– Jeg har hørt at politikerne aldri kommer til å si noe offentlig. Men på bakrommet kan det nok være prat om at magen er tegnet altfor stor, eller at de ikke har så lite hår, sier han.

– *Så du får ikke høre kritikken direkte?*

– Nei, for det er vanskelig for dem vi karikerer å komme med kritikk uten at de høres ut som grinebitere.

Kunst 2.0

– Det var en eksistensiell knekk.

Slik beskriver Mjaugedal opplevelsen av at kunstig intelligens (KI)-tjenesten ChatGPT kom med en ny oppdatering for to år siden. Den nye modellen kunne produsere bilder med langt høyere kvalitet enn før.

– Da tenkte jeg «å faen».

Skal man tro de Mjaugedal kaller *AI-bros*, er utløpsdatoen for avistegneryrket allerede satt.

Småfeil blir en måte å gjøre det menneskelig på

Halvor Mjaugedal (26), forfatter og avisteger i VG

Mjaugedal opplever folk som er sikre på at KI-verktøy snart kan produsere de samme bildene som ham. Det gjør han ikke like bekymret lenger. Han peker på at avistegnerens viktigste arbeid ikke nødvendigvis er selve bildeproduksjonen, men å finne gode ideer.

– Selv med avanserte verktøy er mennesker opptatt av prosessen bak kunst, slår han fast.

Han opplever også at mange er lei av KI-genererte ting og heier på at han faktisk tegner.

– Småfeil blir en måte å gjøre det menneskelig på.

Mjaugedal hadde egentlig ingen backupplan da han på videregående bestemte seg for å satse på tegning. Valget opplevdes ikke veldig radikalt der og da, samtidig som at folk rundt ham oppmuntret ham på veien.

– Jeg skal ikke ta den der «du kan bli hva du vil». Men du kan føle deg litt fram og se om dette faktisk går, for det finnes muligheter overalt. Man trenger ikke alltid å gå for å safe den helt.

PÅ JOBB: Halvor Mjaugedal bruker mange timer med pennen i hånden.

KARIKATUR: På forespørsel om å lage et selvportrett leverte Halvor Mjaugedal dette.

STOLLEK: Rektor ved NMH Astrid Kvalbein må presse flere ansatte inn på ett kontor for å få plass til alle.

NMH har ikke nok plass til studentene

NMH har i lang tid hatt problemer med nok plass på skolen. Nå ber både studentene og rektor om en forandring.

Norges musikkhøgskole

Tekst Saga R. Tonning
Foto Jesper Samuelsen

– Hver eneste høst er det en kabal som skal gå opp. De fleste rommene våre trenger lydisolering, spesialutstyr, instrumenter og annet utstyr. Det er som en stollek som aldri har nok stoler.

Det sier rektor ved Norges musikkhøgskole (NMH) Astrid Kvalbein til Universitas.

– Studentene merker kanskje aller mest at det er kamp om øvingsrommene. Egenøving er jo kjempeviktig for musikkstudentene, sier hun.

Kritisk til KD

Kvalbein forklarer at hovedårsaken til at høyskolen har mangel på areal, er at antall studenter har økt siden skolen først ble bygget i 1989. Skolen har gått fra omrent 450 studenter fra da skolen ble bygget, til 824 studenter i 2025. Hun sier økningen av studieplasser er finansiert og godkjent, og har vært en systematisk oppbygging i dialog med Kunnskapsdepartementet (KD).

Rektoren mener plassmangelen skaper problemer for flere på NMH.

MISFORNØYD: Mitra Fagerli Rahman synes det blir vanskeligere å studere fulltid.

FRUSTRERT: Magnus Lille Haugen trenger mer rom til instrumentene sine.

– Vi har måttet presse sammen flere på ett arbeidsrom. Folk er rett og slett nødt til å være fleksible og dele rom. Til og med når vi får inn stipendiater til skolen, har vi problemer med å finne plass til dem, sier hun.

Ifølge rektor bruker de også mye kapasitet på å leie lokaler og finne alternativer for mangelen på plass.

> **Det påvirker kvaliteten på studiene**
>
> **Mitra Fagerli Rahman (23),** student ved NMH

Høgskolen har lenge forsøkt å finne løsninger på problemet, og nylig åpnet det seg en mulighet i Radiobygningen til NRK på Marienlyst, som statskanalen vil flytte ut av i 2029. NMH har kommet med forslag om å ta over denne bygningen, men har fått nei fra KD. Hun er kritisk til avgjørelsen.

– Vi synes ikke KD kan løpe fra det ansvaret. Hvis vi ikke får tilgang på nye lokaler så blir det flere utgifter til å leie og administrere.

Ingen midler til mer plass

– Lokalene på Marienlyst har mange fordeler, blant annet at de ligger i nærheten av skolen, og kan bli gjort om til øvingsrom og undervisningsrom, sier Kvalbein.

I en e-post til Universitas skriver KD at de mener NMH gjennomfører samfunnsoppdraget sitt på en god måte med lokalene de har i dag.

«I en tid med stramme prioriteringer har departementet ikke funnet rom for å prioritere midler til økte arealer for høgskolen»

De skriver videre at NMH ikke vil kunne håndtere eventuelle leieutgifter innenfor gjeldende økonomiske rammer, i tillegg til en betydelig investering i utstyr.

NMH er underlagt KD, og kan derfor ikke gå direkte til en privat utleieaktør.

«Dersom NMH skal leie lokaler i det private markedet, også innenfor budsjett, må bygge- og leiesaksinstruksen følges, og Statsbygg skal brukes som rådgiver» skriver KD.

– Da må vi bare greie oss så godt vi kan, men vi synes ikke det holder. Det er ikke minst noe vi mener Oslo-politikerne kan se på, sier rektor.

Hun sier også at studentene ikke får gode nok arbeidsforhold slik det er i dag, og håper fortsatt at lokalene på Marienlyst kan være et alternativ.

Kriger etter tider

Amund Brynjulvsrud Haug (21) er student ved NMH og leder av studentutvalget på skolen. Han tror hele utdanningstilbudet ville blitt bedre om skolen hadde nok rom til at studentene kunne jobbe for seg selv uten å bli forstyrret.

– Studentene mangler plass, noe som er veldig uheldig for alles utdanning, sier han.

Ifølge Haug kan man ende opp med et rom som egentlig ikke er egnet for forelesningen. Han mener dette skader kvaliteten på forelesningene.

– Når man sitter i saler som egentlig ikke er lagd for forelesninger, som i kjelleretasjen uten vinduer, er det litt vanskelig å få noe ut av en tre timer lang forelesning, forteller han.

Han tror det går utover hverdagen til både studenter og professorer.

– Professorer må ofte tilpasse innholdet i forelesningen utfra hva de har tilgjengelig i rommet som er ledig, og studentene kriger etter tider i øvingsrommene. Ofte må man planlegge en til fire uker frem i tid for å få et rom, sier han.

Han legger til at studentutvalget har kommet med et køsystem for å prøve å lette trykket, noe som har fungert. Samtidig skulle han ønske at et slikt system ikke var nødvendig.

En frustrasjon i hverdagen

Magnus Lille Haugen (22) tar mastergrad i utøvende klassisk slagverk. Faget krever mange instrumenter, noe som gjør at man trenger mye plass.

– Vi er veldig heldige som har fått mye midler til å kjøpe og vedlikeholde instrumenter. Men det krever også at man har et sted å oppbevare dem, sier han.

Haugen forteller at de må bruke øvingsrommene for oppbevaring, noe som er krevende og skaper frustrasjon i hverdagen.

– Det er ofte kø på øvingsrommene, så hvis man glemmer å booke en dag får man ikke øvd, sier Haugen.

– Våre øvingsrom er som andres leserom.

Det sier student Mitra Fagerli Rahman (23).

– Vi har arbeidskrav og oppgaver vi må gjøre, men som regel er det ikke et øvingsrom ledig. Det påvirker kvaliteten på studiene.

Som student mener hun at skolen burde være åpen døgnet rundt, for å få flere tilgjengelige øvingstimer, men hun mener hovedansvaret for plassmangelen ligger hos KD.

> **Det er som en stollek som aldri har nok stoler**
>
> **Astrid Kvalbein,** rektor ved NMH

– NMH har ikke laget flere studieplasser enn KD har innvilget penger til. Så de har ansvaret for å sikre at vi klarer å gi denne utdanningen til studentene som de ønsker at vi skal utdanne, avslutter Rahman.

UNIVERSITAS
Torsdag 19. november 2026

Ny kampanje ønsker å Israel ut av Horisont Eu

Noah Valio og Hege Yvonne Hermansen håper Universities for Justice gjør at debatten om institusjonell akademisk boikott ser dagens lys ved de norske universitetene igjen.

Akademisk boikott

Tekst Åse Stefansen
Foto Kanum Hovland

For fem år siden rullet EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa i gang. Neste år markerer slutten på gigantprosjektet med en prislapp på 95 milliarder euro. Rammeprogrammet står bak finansieringen av ulike prosjekter. Bak finansieringen står skattebetalere fra EU, og fra Norge, et av landene utenfor EU som deltar i programmet.

Et annet deltakende land er Israel.

Nå er opptakten til det nye Horisont Europa 2028-2036 i gang. Pengesummen øker. Det gjør presset på at Israel skal ekskluderes fra rammeprogrammet òg. Den nye kampanjen Universities for Justice oppfordrer EU til å avslutte samarbeidet med israelske institusjoner. Studenter for Palestina håper kampanjen fører til at UiO gjør det samme.

– Kravet er ikke å stoppe enkeltforskere, men institusjonelt samarbeid. Vi kan ikke støtte israelske universiteter som bidrar aktivt i folkemordet i Palestina, sier Noah Valio, styremedlem i Studenter for Palestina (SfP).

– Vår plikt å stanse samarbeidet

Valio deltok nylig på lanseringa av Universities for Justice, kampanjen som vil samle europeiske universiteter i solidaritet med Palestina.

– Det er en kampanje som går på alle nivåer. Studenter, forskere, fakulteter og institusjoner kan skrive under på oppropene, forteller Valio.

Kampanjen er todelt: Det er mulig å skrive under på et åpent brev rettet til rektorer og universitetsstyrer. Institusjoner kan knytte seg til en institusjonell appell til EU.

Budene er de samme i de to delene:

- Israelske institusjoner skal ekskluderes fra Horisont Europa, og EU skal avslutte assosiasjonsavtalen sin med Israel.

- Institusjonelle avtaler mellom europeiske og israelske universiteter utenfor rammeprogrammet skal avsluttes.

- Forskere, studenter og andre som har uttrykt støtte for Palestina, skal beskyttes.

SfP tar med seg kampanjen fra Europa til UiO. De håper den kan vekke oppmerksomhet rundt den israelske deltakelsen i Horisont Europa-finansierte forskningsprosjekter.

Valio framhever at det nye Horisont Europa vil åpne for forskning på dual-use-teknologi, altså teknologi som kan brukes militært, eller til andre formål enn forskning for forskningens skyld. Valio mener det er skremmende at EU potensielt kan finansiere israelsk forskning som anvendes i det pågående folkerettsbruddet i Palestina.

– Det er vår plikt å stanse det institusjonelle samarbeidet. Vi må legge press på EU – og på lokale institusjoner. Universitetene har også ansvar for å gjøre det man kan, sier Valio.

De håper nemlig at kampanjen vil legge press på universitetsstyret ved UiO, så de på nytt må ta stilling til institusjonell akademisk boikott før det nye rammeprogrammet sjøsettes i 2028.

– Universitetsstyrets argumentet mot akademisk boikott er akademisk frihet, men det de ikke tar stilling til, er palestinsk akademisk frihet. Den ligger bokstavelig talt i ruiner.

Vi kan ikke støtte israelske universiteter som bidrar aktivt til folkemordet i Palestina

Noah Valio, styremedlem i Studenter for Palestina

– Den akademiske friheten er ikke grenseløs

Hege Yvonne Hermansen stiller seg også spørrende til de norske universitetenes tolkning av den akademiske friheten. Hun er en av koordinatorene i Akademia for palestinsk frigjøring og professor ved Senter for profesjonsforskning på OsloMet.

Hun framhever den etablerte forskningsetiske kjøreregelen «do no harm»: forskning skal komme samfunnet til gode, og gjøre minst mulig skade.

Forskningsetikken innskrenker faktisk akademisk frihet, forteller hun.

– Så den akademiske friheten er ikke grenseløs. Spørsmålet er heller hvor grensene går.

– For meg er det ganske enkelt å si at en av grensene går ved samarbeid med institusjoner som bidrar til et pågående folkemord, eller som bidrar til pågående og alvorlige krigsforbrytelser.

Rektor ved UiO Ragnhild Hennum skriver til Universitas:

«UiO fordømmer alle brudd på folkeretten og angrep på sivile. Vi føler med dem som er berørt av Hamas-angrepet mot Israel og den påfølgende israelske krigføringen, også våre studenter og ansatte som har familie og venner i regionen.»

Vernet om akademisk frihet har samtidig veid tungt når universitetsstyret ved UiO har diskutert akademisk boikott. UiO opplyser at deres «faglige virksomhet bygger på prinsippet om akademisk frihet. Det ligger også til grunn for alle våre samarbeid.»

UiO viser til et styrevedtak fra mars 2026, der det blir slått fast at «UiOs forskere kan delta i Horisont Europa-prosjekter hvor det også er israelske forskere.» Styrevedtaket slår også fast at UiO ikke skal inngå nye institusjonelle samarbeid med israelske universiteter.

Det betyr ikke uten videre at de vil trekke seg fra prosjekter med institusjonssamarbeid gjennom Horisont Europa.

I et vedtak fra universitetsstyret i 2024 presiseres det at akademisk boikott kan føre til at UiO må avvikle sin deltakelse i blant annet viktige multinasjonale medisinske forskningsprosjekter.

– *Israel er et foregangsland innen medisinsk forskning. Om et prosjekt som norske og israelske institusjoner deltar på, kan være bare til gode, «do no harm», er vel ikke en boikott ønskelig?*

– Det at man har et forskningsprosjekt som isolert sett bidrar til noe positivt i verden rettferdiggjør ikke at vi samarbeider med en institusjon som bidrar til krigsforbrytelser, svarer Hermansen.

HÅPEFULL: Styremedlem i SfP Noah Valio tar med seg Universities for Justice til UiO.

Hun trekker fram FALCO-prosjektet, et musikkterapi-prosjekt som norske og israelske institusjoner er med på.

– Det høres jo veldig fint ut. Men dette er et samarbeid med to israelske institusjoner som befinner seg på okkupert område, og dermed bidrar til menneskerettighetsbrudd.

Alle monner drar

Finansieringen av prosjekter til israelske institusjoner har møtt sterk motstand fra flere hold siden Israel startet Gazakrigen i 2023. I fjor foreslo EU-kommisjonen å ekskludere israelske aktører fra Horisont Europa sitt gründerprogram, et delprogram i Det europeiske innovasjonsrådet. Tidligere i år krevde Spanias statsminister Pedro Sanchez på nytt at samarbeidet mellom EU og Israel skal avsluttes.

Siden fullskalainvasjonen startet har antallet Horisont Europa-finansierte prosjekter initiert av israelske institusjoner blitt halvert, blant annet som følge av boikotttiltak ved europeiske universiteter. Og tall fra Science Business viser at pengesekken fra Horisont Europa til israelsk-initierte prosjekter har minket fra 303 millioner euro i 2022, til 119 i fjor.

Khrono rapporterte imidlertid tidligere i år at antallet prosjekter med norske og israelske deltakere har økt fra 54 i 2023 til 72 i 2025. Hermansen mener Khrono sine tall viser at Norge henger bak andre land i Europa.

– Jeg tror vi trenger en litt mer finmaska og dypere debatt knyttet til hva slags beredskap vi har institusjonelt, sier hun.

Det handler for henne om hva vi legger til grunn når vi diskuterer institusjonell akademisk boikott. Ifølge Hermansen bør ikke juridiske paragrafer vurderes i isolasjon fra forskningsetiske prinsipper og universitetenes kjerneverdier. Disse ulike hensynene bør heller tolkes i lys av hverandre.

Hermansen tror at Universities for Justice kan bidra til at en slik dypgående debatt blusser opp i Norge.

– Palestinerne har jo vært okkupert siden 1948, og på ett vis har jo de siste tre årene gjort verden

kaste uropa

ÅPNER DEBATT: Koordinator i Akademia for palestinsk frigjøring Hege Hermansen mener man trenger en mer dyptgående debatt om akademisk boikott.

oppmerksom på det på en helt annen måte enn tidligere. Vi har aldri hatt så mange som offentlig støtter akademisk boikott, tror jeg, sier hun.

SfPs Valio tror også at kampanjen kan vekke engasjement, og at den slik kan påvirke EU.

– EU, og Horisont Europa, er et stort maskineri. Kan enkeltuniversitetene, for ikke å snakke om enkeltstudentene som skriver under på kampanjen, virkelig påvirke et så stort prosjekt?

– Det er makt i tall, sier Valio.

Kjent med kritikken

Forskningsrådet koordinerer den norske deltakelsen i Horisont Europa. På en e-post til Universitas svarer Benedicte Løseth, områdedirektøren for forskningssystemet og internasjonalisering i Forskningsrådet, at de er godt kjent med kritikken som rettes mot den israelske deltakelsen i Horisont Europa. De viser til at det er EU som fastsetter reglene for programmet og at israelske institusjoner dermed deltar på disse vilkårene.

«Samtidig er det svært viktig at norske forskningsmiljøer gjør sine egne vurderinger av risiko og etikk knyttet til internasjonale samarbeid og partnere, og det kan i noen tilfeller være krevende,» skriver Løseth videre, og viser til at Forskningsrådet sammen med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse har utviklet nasjonale retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid.

Vi har aldri hatt så mange som offentlig støtter akademisk boikott, tror jeg

Hege Yvonne Hermansen, koordinator i Akademia for palestinsk frigjøring

universitas@universitas.no

Tilbudsguiden

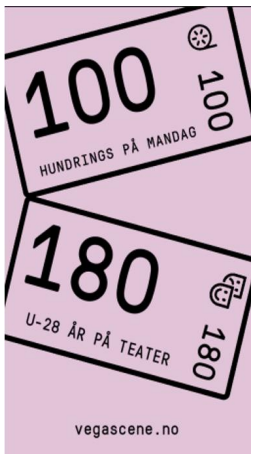
AVIS

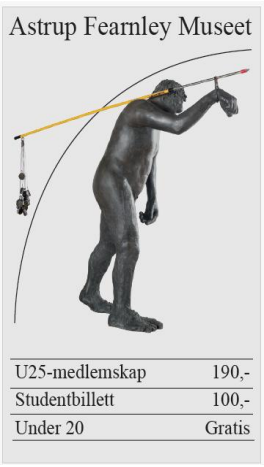
LYD- OG LYSUTLEIE

KULTUR

MUSEUM

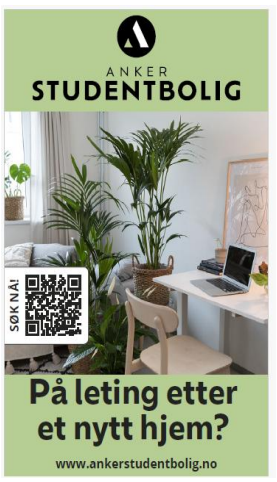

DANS

STUDENTBOLIG

YOGA & PILATES

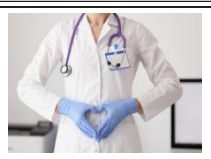

AKTIVITETER

GYNEKOLOG

Majorstua kvinneklinikk

Gynekologisk undersøkelse og celleprøve
Studentpris kr. 1.050,-

Gynekolog sentralt på Majorstuen. Du får raskt time hos gynekolog, og du trenger ikke henvisning. Enkel timebestilling på nett og ingen ekstra gebyr for timer på kveld og i helger.

Velkommen til en hyggelig og profesjonell time.

Bestill time på majorstuakvinneklinikk.no

TILBUDSGUIDEN FOR STUDENTER I OSLO

KLATRESENTER

TRENING

HÅRFJERNING - LASER

OSLO LASERKLINIKK

STUDENTRABATT – Hver time, hele året!

Profesjonelle hud- og laserbehandlinger utført av lege og helsepersonell med 20+ års erfaring.

Behandlinger:Laser hårfjerning , Pigmentflekker & blodkar ,Akne & aknearr, Hudfornyelse, Alle typer injeksjoner, Fjerning av føflekker, fettkuler og andre utvekster, Fjerning av uønskede tatoveringer

🎓 Egne studentpriser + ekstra rabatt på flere behandlinger!

Trygt, moderne og prisvennlig – midt i Oslo.

📍 Hegdehaugsveien 1, 0352 Oslo
🌐 www.oslolaserklinikk.no
📞 473 75 218

UTENRIKS

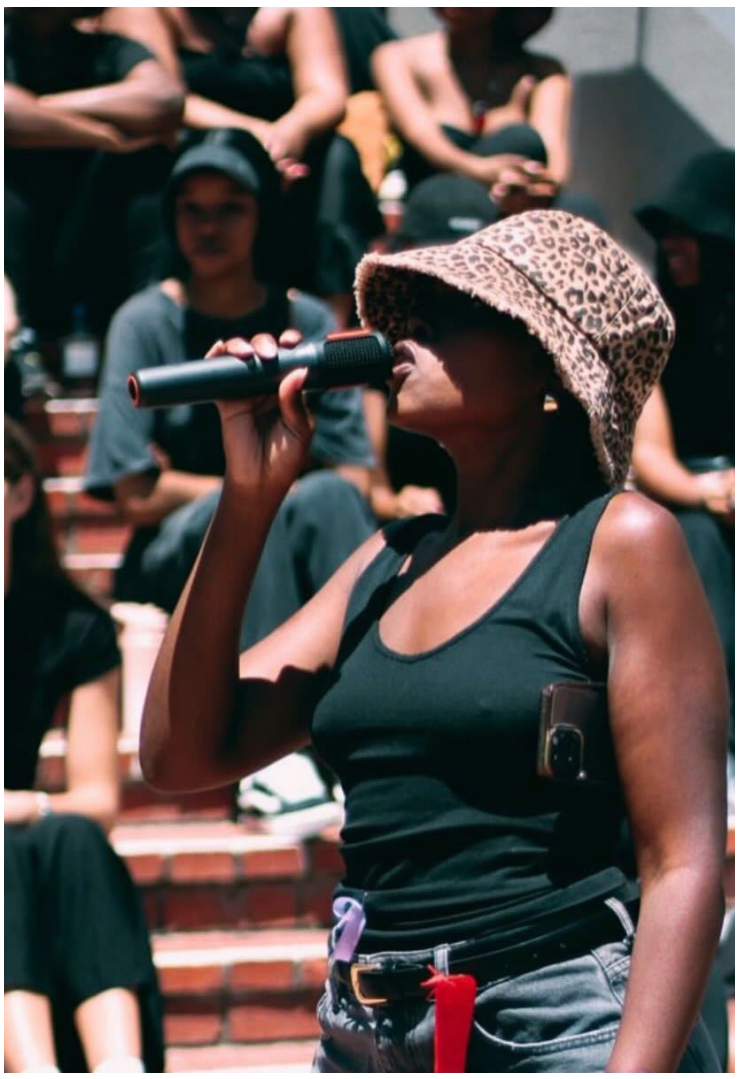
Utenriksredaktør: Nora Ingeborg Geiran Dingstad
noraingeborg@icloud.com 995 75 997

FRA SORG TIL PROTEST:

Studentene kjemper mot drap på kvinner

MINNESTUND: Studenter samlet seg for å minnes de over 600 kvinnene som er blitt drept i løpet av 2026.

APELL: Medgrunnlegger av SU Anti-GBV Community Malaika Ngwenya (24) taler til studentene.

Hva er femicid?

+ **Definisjon:** Forsettlig drap på kvinner med en kjønnsrelatert motivasjon.
+ **Hvordan det tar form:** Skjer ofte som en ytterste konsekvens av et mønster av sammenvevd kjønnsbasert vold og undertrykkelse. Dette kan komme til uttrykk i hjemmet, på arbeidsplasser, på skoler, i det offentlige rom eller på nettet. Dette omfatter partnervold, seksuell trakassering, seksuell vold og menneskehandel.
+ **Utbredelse:** Definert som et globalt problem av FN. I 2024 ble totalt 50 000 kvinner drept på verdensbasis. I Sør-Afrika blir mellom 3500 og 5500 kvinner drept årlig.
+ **Årsaker og mekanismer:** Skyldes skjeve maktforhold, diskriminering, menneskehandel og manglende rettsvern. Mange land mangler fremdeles spesifikke lover som definerer femicid som en egen forbrytelse, noe som gjør det lett å unngå straff.

Kilde: UN Women, FN-sambandet

Hver dag blir rundt elleve kvinner drept i Sør-Afrika. Unge kvinner er lei av å vente på handling fra myndighetene. Nå tar de kampen mot «femicid» i egne hender.

Femicid

Tekst Aëla Kervarec
Foto Jonathan Modisankeng

– Etter drapet på 19 år gamle Uyinene Mrwetyana skjønte jeg at noe måtte gjøres. Hendelsen gjorde stort inntrykk på meg, forteller jusstudent ved Stellenbosch University Kgalalelo Rakgokong (27).

Drapet på Mrwetyana i 2019 utløste en bølge av protester mot kjønnsbasert vold og kvinnedrap i Sør-Afrika. For Rakgokong ble dette starten på et mangeårig engasjement mot fenomenet som kalles «femicid».

Hun deltok selv i protestene i Cape Town, der demonstranter samlet seg ulike steder, som utenfor parlamentsbygningen. Der talte president Cyril Ramaphosa til de fremmøtte.

– Han erkjente alvoret, og sa at regjeringen ville gjøre mer for å bekjempe kjønnsbasert vold i Sør-Afrika.

Lite har endret seg siden den gang, mener Rakgokong. Hun mener det ikke er nok med bare politiske utspill.

– President Ramaphosa fortsetter å komme med løfter til befolkningen som ikke blir fulgt opp med handling, forteller hun.

Voldens historiske røtter

– Femicid og kjønnsbasert vold i Sør-Afrika er en fullstendig krise. Kvinner bærer en uforholdsmessig stor byrde ved å stadig måtte bekymre seg for sin egen sikkerhet, sier Kevin Dornbrack, Sør-Afrika-ekspert ved Universitetet i Oslo.

Han mener volden må forstås i lys av landets historie. Nederlandsk og britisk kolonisering samt apartheid har ifølge ham bidratt til å forme et samfunn preget av vold, undertrykkelse og diskriminering.

– Økonomiske og sosiale forhold, som dop-systemet under apartheid, der sorte landbruksarbeidere ble betalt i form av brennevin og dop, har i kombinasjon med mangelen på arbeidsmuligheter og offentlige tjenester, bidratt til å opprettholde voldsmønstre.

Myndighetenes innsats står ikke i forhold til alvoret i situasjonen, mener han.

– Selv om kjønnsbasert vold først ble erklært en nasjonal krise i 2019, og så en nasjonal katastrofe i 2025, har tiltakene så langt gitt få synlige resultater. Mye av arbeidet med å støtte voldsutsatte blir fortsatt overlatt til frivillige organisasjoner og lokale initiativer, ifølge ham.

Dornbrack understreker at frykten for vold begrenser kvinners bevegelsesfrihet i hverdagen. Mange unngår å ferdes alene, særlig om kvelden, og kvinner blir oppfordret til å unngå aktiviteter som å løpe alene.

– Slike råd kan være ment som beskyttelse, men innebærer også at ansvaret for sikkerheten legges på kvinnene selv, fremfor på mennene som utøver vold.

Skal voldsmønstrene brytes, mener Dornbrack at patriarkalske holdninger må utfordres på flere nivåer, fra familien til offentlige institusjoner.

Et uoppfylt krav

Rakgokong peker på at tolv kvinner har blitt funnet drept utenfor Johannesburg siden juni i år. Dra-

Femicid og protester i Sør-Afrika:

2016

Bølge av studenter samlet seg under emneknaggen #EndRapeCulture. Studentene rettet søkelyset mot institusjonenes manglende evne til å beskytte ofre for seksuelle overgrep.

2018

Mer enn 40 000 kvinner gjennomførte #TheTotalShutDown, den største kvinnemarsjen i Sør-Afrikas historie. Protestmarsjen kom med krav om konkrete politiske tiltak.

2019

Det brutale drapet på den 19 år gamle studenten Uyinene Mrwetyana resulterte i massive protester utenfor parlamentet under emneknaggen #AmINext?. President Ramaphosa erklærte en kriseplan for å styrke rettsvesenet.

Kilde: BBC, UN Woman, News24, Independent Online

FRUSTRERT: Unge kvinner i Sør-Afrika har gått lei av å konstant være redde.

TENTE LYS: Hvert tente lys symboliserer en kvinne som har vært offer for femicid.

pene har skapt stor uro og satt debatten om kvinners sikkerhet i et større perspektiv. Men for mange kvinner er frykten ikke knyttet til enkelthendelser. Den preger allerede hverdagen, forteller hun.

– Dette er en spesielt stor utfordring ved universitetene, fordi gjerningspersoner lettere får tilgang til mange unge kvinner, både på campus og i sosiale sammenhenger.

Selv mener hun at studenter som demonstrerer ikke blir hørt av de ulike institusjonene i Sør-Afrika. I forbindelse med protestene i 2019 utarbeidet en gruppe studenter ved Stellenbosch University et krav til ledelsen om å bekjempe kjønnsbasert vold.

– Demonstrantene krevde at hele universitetet skulle forplikte seg til kampen mot femicid, gjennom en formell erklæring, forteller hun videre.

– Kort tid etter at kravet ble signert av Universitetet kom covid-19-pandemien, som førte til nedstengelse av campus, og vi måtte ha hjemmeskole. Dette gjorde at ledelsen ved universitetet midlertidig la vekk kravet om å bekjempe femicid.

Rakgokong mener det opprinnelige kravet fra 2019 er blitt glemt. Kravet er ikke blitt tatt opp igjen etter at undervisning ved universitetet vendte tilbake til vanlig i etterkant av pandemien.

Fra sorg til protest

Sammen med venninen Malaika Ngwenya (24) grunnla Rakgokong SU Anti-GBV community i 2025 som en motreaksjon på universitetets manglende evne til å etterleve kravet fra 2019. Målet var å etablere et trygt rom der studenter med et felles engasjement kunne dele frustrasjon, mobilisere og jobbe for at stemmene deres skulle bli hørt.

– Jeg kunne ikke nøye meg med å gråte av frykt, sier Rakgokong.

Nå engasjerer en ny generasjon studenter seg i arbeidet med å bekjempe femicid. Blant dem er Ursula Masuku (20) og jusstudenten Rumaanah Seedat (23), som begge er aktive i SU Anti-GBV Community.

– Det var en sterk følelse av at situasjonen hastet, og et ønske om å vise overlevende etter vold og mordforsøk at de ikke står alene, forteller Masuku.

I september samlet flere hundre studenter seg ved Stellenbosch University utenfor Cape Town for å delta i en solidaritetsmarsj mot kjønnsbasert vold og femicid, arrangert av Masuku og Seedat gjennom SU Anti-GBV Community.

Marsjen ble etterfulgt av en minnemarkering for kvinner som er blitt drept. Studentene fikk utdelt lys, og navnene på de over 600 kvinnene som hadde blitt drept det siste året, ble lest opp.

– Det finnes en felles frustrasjon over at man stadig har de samme samtalene, tenner de samme lysene og sørger over de samme tapene, uten at noe endrer seg, forteller Masuku.

Engasjementet er dessuten personlig for henne. I desember 2025 ble en skolevenninne skutt og drept under et ran i familiens butikk.

– Tapet gjorde krisen enda mer personlig og styrket ønsket mitt om å mobilisere mot kjønnsbasert vold, sier hun.

Dette innebærer at ansvaret for sikkerheten legges på kvinnene selv, fremfor på mennene som utøver vold

Kevin Dornbrack, Sør-Afrika-ekspert ved UiO

Seedat beskriver marsjen som både en anledning til å sørge, og en oppfordring til universitetet og myndighetene om å ta ansvar. Engasjementet hennes handler om å tilgjengeliggjøre hjelp for dem som har opplevd overgrep.

Krever mer enn politiske løfter

For studentene handler kampen mot femicid om mer enn å få lovnader fra presidenten og institusjonene. De peker på at det trengs konkrete tiltak, tydelig plassering av ansvar og mekanismer som sikrer at forpliktelsene faktisk blir etterlevd.

Seedat peker deriblant på at det er store mangler i rettssystemets håndtering av kjønnsbasert vold. Derfor arbeider hun i tett samråd med SU Anti-GBV Community med å tette hullene gjennom tydelige rutiner og bedre beskyttelse for voldsofre.

– Vi samarbeider med universitetsledelsen ved Stellenbosch University om å utvikle retningslinjer og prosedyrer som er tilgjengelige for alle studenter, ansatte og andre medlemmer av universitetssamfunnet, forteller hun.

Masuku understreker at arbeidet med å forebygge femicid må foregå både lokalt og nasjonalt. Studentene krever at myndighetene oppfyller sin plikt til å beskytte innbyggerne, holde gjerningspersoner ansvarlige og finansiere støttetjenester for dem som har overlevd vold. Seedat mener dessuten at studentenes mobilisering har en viktig funksjon:

– Solidaritet, mobilisering og tilrettelegging for meningsfulle samtaler er ikke meningsløse handlinger. De bidrar til å synliggjøre problemene, gjøre hjelpen mer tilgjengelig og holde institusjonene ansvarlige, sier hun.

På sikt håper de at den kollektive innsatsen kan føre til en betydelig nedgang i kjønnsbasert vold og femicid i Sør-Afrika. De ønsker også at lovene blir gjennomført og håndhevet på nasjonalt nivå for å sikre tryggheten til alle.

– Å holde myndighetene og institusjonene som har ansvar for sikkerheten ved universitetene ansvarlige er ikke radikalt – det er revolusjonerende for kvinners rettigheter, sier Seedat, med en klar oppfordring til andre studenter om å engasjere seg.

universitas@universitas.no

2020–2023

Under covid-19-pandemien eksploderte forekomsten av kjønnsbasert vold, særlig i nære relasjoner. President Ramaphosa erklærte offisielt at kjønnsbasert vold var Sør-Afrikas andre pandemi.

2024

Presidenten signerte den historiske loven National Council on Gender-Based Violence and Femicide Act.

2025

President Ramaphosa erklærer femicid og kjønnsbasert vold for en nasjonal katastrofe.

2026

Rundt tolv kvinner blir funnet drept i Ekurhuleni utenfor Johannesburg på to måneder. Dette har skapt store protester landet over.

UNIVERSITAS
Torsdag 19. november 2026

KULTUR

Kulturredaktør: Gyri Høiset
gyrih@hotmail.no 941 41 494

KUNSTEN Å PROVOSERE: Enten du liker det eller ikke.

Kunsten å bryte loven

Noen kaller det kunst. Andre kaller det hærverk. Hva betyr graffitien i Oslos gater?

Graffiti

Tekst Åsne Skeie
Foto Agda Isabell Døsen-Johannessen

Når man først har begynt å legge merke til det, ser man det overalt. Signaturer, motiver og utropsord, høyt og lavt på byens vegger. På asfalten, på inngangsdører, strømbokser og langs T-banesporet. Endegyldige tegn på at akkurat her har noen vært, akkurat her har noen villet si noe. «Graffiti er det moderne menneskets hulemalerier», skrev Lars Saabye Christensen. Men motsatt hulemenneskene har vi i dag et vel av kommunikasjonsformer å velge mellom. Så hvorfor bryte loven for å uttrykke seg?

– Det er ikke graffiti hvis det ikke er ulovlig. Det er hele poenget, sier Even (23).

– Det samme gjelder utstyret man bruker. Sprayboksene skal helst være stjålne, poengterer Ask (23) når Universitas møter dem en novembernatt på et universitetscampus i Oslo.

Fordi ulovlig tagging regnes som skadeverk på annens eiendom og kan gi bøter, fengsel eller erstatningskrav etter straffelovens paragraf 351, er taggerne anonymisert av Universitas. «Even» og «Ask» er fiktive navn.

Hvorfor akkurat dét er så viktig, kommer vi tilbake til. Først skal vi følge graffitimiljøets mentalitet og «bare gjøre det», og bli med de to studentene på taggetur i Oslos gater. Even og Ask hadde egentlig ikke tenkt seg ut for å *male* denne kvelden, men gjør et unntak for Universitas. Følger man intuisjonen og drar ut når man er inspirert til å tagge, blir man ikke tatt, mener de. Det gjelder å ikke nøle, å være i det riktige tankesettet. Hvis ikke risikerer man å miste viktige millisekunder til å komme seg unna dersom man blir oppdaget, forklarer Ask. Men man skal allikevel være mentalt klar for å bli *busta*. Og det er det ikke alltid man tåler, understreker Even:

– Jeg passer alltid på å ikke ha noen planer dagen etter et større oppdrag. Det kan jo hende jeg blir nødt til å tilbringe natta på glattcelle.

Øye for øye, tann for tann

For å bli anholdt av politiet, holder det riktignok ikke å bli tystet på. Man skal også bli observert i gjerningsøyeblikket. Akkurat dét er kanskje lettere sagt enn unngått med både journalist og fotograf på slep. Klokken har passert ett, og vi får streng beskjed om å droppe blitzen.

– Det er to minutter til bussen kommer. Det rekker du, hvisker Ask mens han filmer og holder vakt mens Even rister sprayflaska, klar til å lage en *throw-up* på et par herskapelige ytterdører i en av bydelens mest trafikkerte gater.

Når 37-bussen kjører forbi, fryser han til

og gjemmer sprayflaska foran brystet. Det skal gå fort. Spray, ikke tenk og skynd deg videre. Skjønt, litt er man nødt til å tenke, for innad i miljøet er det strenge regler for hvordan man skal tagge. Å male over en annens *graph*, slik Even nettopp gjorde, er kun akseptert dersom man er en bedre eller mer erfaren *maler* enn den forrige, eller hvis ens eget motiv er høyere opp i hierarkiet. En *basic tag* trosser en *throw-up*, som igjen trosses av *piecer*. Men dette er bare typiske holdninger, forteller de:

– Miljøet er et anarki. Så lenge man står for handlingene sine, kan man trosse reglene som man vil. Men det vil anses som en diss og kan bety bråk. Da er det øye for øye og tann for tann, blunker Even idet vi passerer en stor, svartmalt *throw-up* på en

Egentlig bryr jeg meg ikke

«Even» (23)

anleggsbod.

– Han som har laget den har drevet med kriminell utpressing. Noen kunne malt over den utelukkende på grunn av det.

Det er med andre ord ikke bare det å være en god maler som gjelder i graffitimiljøet. Man skal også oppføre seg ordentlig mot hverandre.

Å drite seg ut offentlig

Synkront og lynraskt går de i gang. Mens Ask *liner* opp, fyller Even inn farger og skygge med en sprayboks i hver hånd. Fem

Uttrykk i graffitimiljøet

+ **Graph:** Forkortelse for graffiti
+ **Maler:** En som lager graffiti
+ **Basic tag:** En malers personlige signatur, ofte skrevet raskt med sprayboks eller tusj. Brukes til å markere tilstedeværelse og bygge opp anerkjennelse i miljøet
+ **Throw-up:** En graph med store, avrundede bokstaver og få farger. Mer avansert enn en tag, men raskere å male enn en piece
+ **Wild-style:** En avansert graph med intrikate bokstaver som ofte er vanskelige å lese for utenforstående. Kjennetegnes av piler, vinkler og tredimensjonale effekter
+ **Piece:** En større og mer gjennomarbeidet graph, ofte med farger, skyggelegging og tredimensjonale effekter. Krever mer tid og ferdigheter enn en tag eller throw-up
+ **Crew:** En gruppe malere som samarbeider, maler sammen og identifiserer seg med et felles navn eller en forkortelse
+ **King:** Hedersbetegnelse for en maler som har mye erfaring og høy status
+ **Toy:** En mindre erfaren eller lite respektert graffitimaler

BYENS SPOR: Graffiti er en kommunikasjonsform, mener Even (23) og Ask (23).

minutter tar det dem å lage en fire kvadratmeter stor *wild-style piece* før vi haster videre i novembermørket. At de valgte å malte over *throw-uppen* som allerede var der, var ikke for å være kjipe, men fordi de ville lage en *piece* som uansett er høyere opp i regelhierarkiet.

– Det er helt misforstått at det er 12-åringer som går ut og tagger ting med stygg håndskrift og at det er voksne som lager store, avanserte og fargerike *piecer* som mange synes er fete, sukker Ask.

Uansett når man starter, er man nødt til å begynne fra scratch og lage dårlige tagger for å bli god. Første skritt er å lære seg å grisetagge, det vil si skrive handstyle og utvikle sin egen stil. Å bli en anerkjent graffitimaler er akkurat som med andre kunstformer: Det krever mange timer.

– De timene er ganske brutale. Det er jo en *masterclass* foran hele byen, innvender Even. Selv om begge har vært en del av Oslos graffitimiljø i noen år, mener de at de stadig «suger» til å tagge.

Er man ny i miljøet, er man nødt til å tørre å være dårlig og å lære av de erfarne.

For Ask og Even er nettopp det å «drite seg ut offentlig» en viktig del av taggingens tiltrekningskraft. Enten det gjelder å bli tatt, lage dårlige *piecer* eller bli testet av forbilder i miljøet som har vært aktive i flere tiår.

– Man lærer å skjønne at verden ikke er så farlig, at man bare skal kaste seg ut i den. At hun dama som sitter overfor deg på jobbintervju ikke er skummel, fordi hun ikke har gjort de samme tingene som deg, resonnerer Even.

Et opprør mot autokratiet

Følelsen av å være «dritt» i miljøet er mye verre enn andre avvisninger i livet, mener han. Man blir bedre til å sette ting i perspektiv, fordi man har sett samfunnet bak fasaden. Og der kan det være veldig mye verre, skyter Ask inn.

Av samme årsak er det heller ingen grunn til å hisse seg opp over at noen har laget en *piece* på veggen din, mener han. Selv om Even riktig nok skribla litt på campus før han møtte oss, vil de vanligvis ikke tagge på steder der pengene kunne gått til noe bedre enn å fjerne taggingen.

Bymiljøetaten bruker årlig seks millioner kroner på å fjerne tagging på egne forvaltningsområder i Oslo. Private aktører må selv punge ut for å få fasadene sine rene igjen.

– *Det er jo uansett snakk om penger som kunne gått til noe annet?*

Det blir stille.

– Egentlig bryr jeg meg ikke, svarer Even.

– Fordi jeg vil bruke graffiti til å formidle viktigere ting.

Det som startet som en form for lek, er med tiden også blitt et verktøy for å bedrive maktkritikk, forteller Ask mens han lager en *tagg* på døra til en matbutikk eid av den veletablerte Norgesgruppen. For ham er graffiti en form for motstand mot at noen skal bestemme hva man skal tenke og gjøre, et opprør mot autokratiet. Motsatt for eksempel reklame, som ingen har valgt å se, men som likevel er der, helt lovlig og overalt, og som styrer hva vi skal ønske oss og hvordan vi vil leve livene våre.

Nødvendig lovbrudd

Til forskjell fra *street art*, en graffitiinspirert kunstform som i økende grad er i ferd med å kommersialiseres både i bybildet og på kunstutstillinger, er graffitien nødt til å utøves ulovlig, poengterer Ask. Hvis ikke risikerer den å bli mer strømlinjeformet og markedsrettet, slik de fleste andre kunstformer er blitt.

Det er alltid hærverk. Og fordi det er menneskelig håndverk, er det også alltid kunst. Kanskje den reneste formen for det

«Ask» (23)

– I dagens samfunn handler alt om suksess som måles i penger og produktene man opparbeider seg, sier han.

Hvis også graffitien orienteres etter profitt, vil den miste sin iboende samfunnskritikk, mener de.

– *Er graffiti noensinne hærverk?*

– Det er alltid hærverk. Og fordi det er menneskelig håndverk, er det også alltid kunst. Kanskje den reneste formen for det.

– *Hvorfor det?*

– Fordi man taper penger på det, og får null oppmerksomhet i offentligheten, svarer Ask.

Selv om graffitimiljøet er preget av anonymitet, er det lite nok til at de kjenner hverandres *crews* og navn. Det som utenfra kan virke barskt, er i virkeligheten en vennskapelig kultur med anarkistisk struktur der folk møtes og støtter hverandre.

HIERARKI: Hvis man tagger over noen andres tagg, bør motivet være bedre enn det forrige. Hvis ikke kan det bli bråk.

Bunnfallet i oss alle

At graffitien blir fjernet og utslettet, er som livets forgjengelighet selv, mener de. I graffitimiljøet handler det om å være en som deltar og deler øyeblikket her og nå.

– Så ta med nabolaget ditt, gjør noe gøy og opplev ekte menneskelig samhold, tilføyer Even.

– Mange tror vi vandaliserer for å ødelegge for andre, men vi gjør det for å eksperimentere og oppleve byen på nye måter.

Bortsett fra store kjeder som presser mindre aktører ut av byrommet, da. Disse kan de med vilje gjerne ødelegge litt for.

Men først og fremst handler graffiti om «å sette preg» på byrommet. Uansett om man er *king* eller *toy*.

For som Lars Saabye Christensen skriver, må ikke den som leser graffiti ha fine fornemmelser. Graffitien kan være høylitterær og pompøs, men den er også bunnfallet i oss alle når god oppdragelse, fordommer og moralens solbriller er skrellet vekk. Så husk det neste gang du ser en *tagg*: Hus rives, murer vaskes. Snart vil den være vekk. Men inntil videre står taggen der som et brudd som vil ha deg til å se noe annet enn det konvensjonelle.

DEBATT

Idé- og debattredaktør: Albert Randsborg
albertrandsborg@gmail.com 938 27 476

KJØR DEBATT Hete tips om debatter i andre redaksjoner

Bread kan drepet sirkuset

For to år og én måned siden, da jeg var «studentpolitiker», fikk jeg en melding. Jeg ble spurt pent om jeg kunne møte opp som vararepresentant på et møte i Velferdstinget i Oslo og Akershus (VT), på vegne av UiO. Jeg var for høflig til å si nei. Det viste seg at det var VT sitt «tildelingsmøte», hvor man avgjør budsjettpostene til studentaktørene i Oslo. Møtet endte med at studentradioen Radio Nova, en av Norges eldste lokalradioer, ble kuttet med 230 000 kroner. Jeg stemte for det kuttet. Det virket riktig i mitt uvitende vararepresentant-hode. Og selv om stemmen min ikke var avgjørende, kan jeg si tydelig at jeg *aldri* burde ha fått stemmerett på noe så viktig, med så lite peiling.

Med et simpelt flertall kan nemlig en gruppe med studenter praktisk talt ødelegge Oslos viktigste studentarenaer. I år ble Universitas foreslått kuttet med over 1 million kroner, med en begrunnelse som bunnet i faktafeil. Vi bet negler fram til målstreken, da forslagene heldigvis falt. Noe lignende skjer hvert år, og alt for lite skal til for at forslagene går gjennom.

Jeg søkte ikke gjenvalg som studentpolitiker etter det året var over. De færreste gjør det. Det er ikke en særlig lukrativ stilling. Det er nok derfor det kryr av vararepresentanter i viktige møter. Selv de sittende representantene melder ofte fravær.

Derfor skal jeg komme med en klar og tydelig oppfordring til dagens studentpolitikere: Kutt én av fulltidsstillingene i alle arbeidsutvalg, og bruk heller pengene til å gi et generøst møtehonorar til alle parlamentsmedlemmer. Vær så snill.

Så fort det å sitte i studentparlamentet eller velferdstinget blir en attraktiv og lukrativ posisjon, vil kvaliteten på saksbehandlingen skyte i været. Man vil føle på et ansvar når man sitter der, og man blir faktisk betalt for å sette seg inn i sakene man skal stemme over. Arbeidsutvalgene må ikke lenger slite med uvitende vararepresentanter som er for høflige til å si nei når de blir spurt om å møte opp. 20-år-gamle Albert hadde aldri fått den meldingen, og det unødvendige store kuttet hadde kanskje aldri gått gjennom.

– AR

Ukas overhørt

«Hun kaller meg bestis samtidig som hun twerker på meg. Hva skal det liksom bety?»

Anonym

«Jeg skal kappe hodet av Mohammed Atta»

Fyr som ble tilfeldig stoppet i sikkerhetskontrollen og skylder på 9/11

«Cucking er nok en sånn Oslo-ting»

Student fra Røros

«Jeg synes personlig at studentenes fredspris er litt sånn *trekker på skuldrene*. Skal vi ha studentenes Oscar-utdeling også da?»

Anonym

Studentenes penger, studentenes valg

Når valgte studentrepresentanter bestemmer hvordan studentenes penger skal fordeles, er det ikke et sirkus, men studentdemokrati.

Velferdstinget i Oslo og Akershus

Ida Helene Imenes,
leder i Velferdstinget i Oslo og Akershus

Ansvarlig redaktør i Universitas Ingemar Stirling Gundersen kaller Velferdstingets tildelingsmøte et sirkus, farlig og uten kontroll. Valgte studentrepresentanter debatterte og stemte over fordelingen av tilskudd fra studentenes semesteravgift. Når ble demokrati et sirkus?

Gundersen mener det er farlig at representantene kan flytte store summer bort fra innstillingen til budsjettkomiteen til Velferdstinget i Oslo og Akershus. Men delegatene er ikke utenforstående som påvirker Velferdstinget. Delegatene *er* Velferdstinget.

Delegatene er ikke utenforstående som påvirker Velferdstinget. Delegatene *er* Velferdstinget

De er valgt av studentene for å prioritere tilskuddsordningen slik de mener er best for studentene. Under tildelingsmøtet ble kuttforslagene mot Universitas både debattert og nedstemt. Det er heller ikke «fritt fram». Forslag om å kutte mer enn 20 prosent av en organisasjons innstilte tildeling må sendes inn senest fem virkedager før møtet.

Nei, Velferdstinget kan ikke legge ned BI Athletics. Men det kan vedta å ikke gi organisasjonen tilskudd. Å fordele studentenes penger er nettopp Velferdstingets oppgave.

Vi er enige med redaktøren i at representantene må komme godt forberedt. De forvalter tross alt midler som påvirker tusenvis av studenter. Budsjettkomiteen gjør mye av dette arbeidet i forkant, blant annet gjennom deltakelse på delegasjonenes formøter for å svare og eventuelt oppklare spørsmål rundt innstillingen.

Vi ser også behovet for strengere krav til begrunnelser for endringer i innstillingen, slik at søkerorganisasjonene kan forberede seg til diskusjonen. Det tar vi med oss videre.

Redaktøren spør om han bør være redd for å skrive kritisk om Velferdstinget. Nei, kritisk journalistikk skal aldri være grunnlag for kutt. Samtidig gir redaksjonell frihet ingen automatisk rett til tilskudd. Pengene tilhører studentene, og deres valgte representanter skal avgjøre hvordan de best kommer studentene til gode.

Universitas skal kunne stille kritiske spørsmål til Velferdstinget. Men de må også tåle kritiske spørsmål om hvordan studentenes penger brukes.

debatt@universitas.no

Forbud er ikke løsningen

Universitas' journalist Åsne Skeie har mange gode observasjoner og poenger om kunstig intelligens, men jeg er ikke enig i at vi bør forby KI som læringsverktøy.

Kunstig Intelligens

Berit Karseth, viserektor for utdanning,
Universitetet i Oslo

Først to erkjennelser: Kunstig intelligens har en økende innflytelse på livene våre, enten vi liker det eller ei. Kunstig intelligens (KI) har også en del problematiske og uheldige effekter, og det er grunn til bekymring over miljøhensyn, over maktkonsentrasjon og over hva det gjør med vår evne til selvstendig og kritisk tenking – som er noen av momentene Skeie trekker frem.

Men jeg er altså ikke enig i at dette må føre til et forbud. Hvis det i det hele tatt er mulig. Vi må heller ta KI på største alvor: arbeide godt med å forstå hva som skjer og kan komme til å skje og hvordan det påvirker kjernevirksomheten vår og oss som jobber og studerer her.

Det går fort og det er krefter og interesser langt utenfor UiO og Norge som styrer mye. Det er teknologisk utvikling, økonomi og maktpolitikk vevd sammen, i en voldsom hastighet. Derfor må vi jobbe sammen med andre i sektoren, med nasjonale myndigheter og internasjonalt, for en sterkere regulering. Samtidig har jeg selvfølgelig stor forståelse for alle som ønsker seg og etterlyser helt klare retningslinjer og forutsigbarhet. Vi skal komme dem i møte så langt vi klarer.

Nylig presenterte Malthe-Sørenssen-utvalget sin rapport om kunstig intelligens i høyere utdanning. De spår store endringer innen høyere utdanning fremover – både hva vi lærer, hvordan vi lærer og hvordan det vi har lært, vurderes. Vi skal se nøye på utvalgets rapport den nærmeste tiden, og vi kommer til å diskutere den.

KI blir tema for Møt rektor på Scene Humsam den 27. november. Vi forsker på KI og utvikler egne, mer tilpassede løsninger. Parallelt jobber vi hver dag med å understreke universitetets egenart. Dette er et sted for å fundere og reflektere, diskutere og kritisere – kort sagt å være nysgjerrig og å ha egne ideer, men være åpen for andres tanker. Her skal vi tenke selv. Det ligger fast. Uansett.

Det er teknologisk utvikling, økonomi og maktpolitikk vevd sammen

debatt@universitas.no

DEBATTREGLER I UNIVERSITAS

Har du overhørt/lest noe artig/forferdelig/overraskende blant dine medstudenter? Vil du få din mening på trykk i Universitas?

Send innlegget ditt på e-post til **debatt@universitas.no** samt på hvilket universitet/hvilken høyskole du overhørte det.

Alle sitater blir publisert anonymt.

- Vi trykker ikke innlegg som har vært på trykk i andre aviser, eller som er hatske og trakasserende
- Vi forbeholder oss retten til å fortkorte innlegg
- Frist for innsending av innlegg er søndag kl. 17
- Legg ved et portrettfoto av deg selv i e-posten
- Typiske innlegg er mellom 1500 og 2000 tegn, inkludert mellomrom. Lengre innlegg kan vurderes i noen tilfeller

Studentidrett som et viktig beredskapstiltak

Nasjonal beredskap starter med friske mennesker og sterke fellesskap. Likevel stenges over 7 000 studenter ute fra idretten på grunn av anleggsmangel.

Studentidrett

Jamil Dost, Styreleder i Oslostudentenes idrettsklubb (OSI)

Nasjonal beredskap handler om langt mer enn kun forsvaret, tilfluktsrom og kriseplaner. Det handler først og fremst om menneskene som skal holde samfunnet i gang. Vi kan derfor ikke tillate at over 7 000 studenter nektes muligheten til å delta i studentidrett på grunn av manglende anlegg. Det svekker vår mulighet til å styrke både folkehelsen og fellesskapet. Derfor må studentidrett tas på alvor som en del av Norges beredskapsarbeid.

Den ferske SHoT-undersøkelsen (2026) slår fast at mange av landets studenter sliter med psykisk uhelse. 21,3% av studenter er over grenseverdiene for psykiske plager og 32,2% oppgir at de har et høyt eller svært høyt nivå av helseplager. I en tid hvor forsvaret roper varsko om at unges fysiske helse svekkes, er vi nødt til å ta dette seriøst og se på konkrete løsninger.

Studentidretten er en av de mest treffsikre løsningene. Studentidrett kombinerer nemlig fysisk aktivitet med sosiale fellesskap i en livsfase der mange nettopp trenger et slikt tilbud. Studentidrett kan dermed bidra til å forebygge helseutfordringer ved å fremme psykisk velvære og bedre fysisk helse blant unge studenter. I Norge får litt over 7 000 studenter ikke oppleved gleden av å drive med idrett hvert semester på grunn av manglende idrettsanlegg.

Nye studentidrettsanlegg er investering i studentvelferd, folkehelse og et mer robust samfunn

Et samfunns beredskap avhenger også av menneskenes helse, kapasitet og evne til å stå sammen når det gjelder. Når manglende anlegg hindrer tusenvis av studenter i å delta i organisert idrett, går vi glipp av en mulighet til å styrke nettopp disse ressursene.

Den største barrieren er ikke manglende vilje – det er manglende anlegg. Derfor er vi nødt til å investere i flere idrettsanlegg som er forbeholdt studentidretten. Det er ikke bare en kostnad, men en investering; for hver krone som investeres i et nytt idrettsanlegg, får fellesskapet tilbake tre kroner i samfunnsøkonomisk gevinst.

Nye studentidrettsanlegg er investering i studentvelferd, folkehelse og et mer robust samfunn. Det er ingen nisjesak for studenter. Det handler om hvordan vi tar vare på menneskene som skal bygge Norge i årene som kommer. Skal vi ta nasjonal beredskap på alvor, må vi derfor investere i menneskene det er avhengig av.

debatt@universitas.no

Grundighet i debatten om grunnbeløp

Lite fryder meg mer enn at debatten om 1,5 G kan munne ut i et krav om å forklare studentpolitiske mål grundigere.

Studentvelferd

Ulrik Dager Sneve, leder ved studentersamfundet i Trondhjem

Mens Norges Studentorganisasjon (NSO) følger de rødgrønne partienes alternative statsbudsjetter med argusøyne og ser etter hvem som lover mest i studiestøtte, holder Universitas' ide og debattredaktør Albert Randsborg liv i diskusjonen om hvorvidt det å øke studiestøtten til 1,5G er det beste tiltaket for å bedre studentøkonomien. Det er jeg glad for, til tross for at vi er uenige. Det er nødvendig å rydde i noen misforståelser før jeg vil understreke det som også er Randsborg sitt hovedpoeng og intensjonen min bak å løfte dette spørsmålet.

Jeg begriper ikke helt hvor tanken om at jeg mener leieprisene vil øke mer enn økningen i studiestøtten kommer fra. I det originale innlegget mitt i Under Dusken skrev jeg at «Kyniske utleiere kan skru til prisene enda mer når man vet at studenter får merkbart mer penger mellom hendene», i betydningen enda mer enn de allerede har gjort, men ikke enda mer enn økningen i støtte. Dersom det er en slik misforståelse som har gjort at Randsborg vurderer argumentet som absurd, så beklager jeg formuleringen og skylder det på innfall av vanlig analfabetisme.

Videre er det også tvingende nødvendig for meg å oppklare at forslaget mitt om å heller bruke pengene annerledes enn å øke studiestøtten *blant annet* kan gå til mer omfattende studentboligbygging og billigere mat på campus. Tanken var å slenge ut to tiltak som kan gjøre hverdagen billigere, og i neste omgang motta flere og bedre forslag fra andre studenter på hvilke ordninger som ville gjort deres hverdag billigere dersom de ble styrket økonomisk. Slik kan vi få velstandsøkning uten mer gjeld etter studiene.

Pengene bør bevilges på en måte som ikke gjør oss mer gjeldstynget i framtiden

Angående hovedpoenget så er Randsborg forbilledlig når han avslutter sitt forrige innlegg med å formane studenter til å legge bort «Ja takk begge deler»-strategien, og heller komme med konkrete krav til hvordan pengene skal bevilges. Mitt krav er at pengene bør bevilges på en måte som ikke gjør oss mer gjeldstynget i framtiden og øker presset i leiemarkedet ytterligere. Dette utgangspunktet for å diskutere studentvelstand som Randsborg legger opp til i kjølvannet av mitt forslag, støtter jeg helhjertet all den tid politikk er prioriteringer av knappe goder.

debatt@universitas.no

Statsbudsjettet glemmer de nyutdannede

Et godt studentbudsjett må vurderes ut fra hva som skjer når studiene er over. Det gjør ikke dagens regjering.

Statsbudsjettet 2027

Marthe Myrvang Johannessen,
1. nestleder i Høyres Studenter

Ameli Eikner i AUF-studentene i Oslo mener studentene vinner i forslaget til statsbudsjettet for 2027, men gjør de egentlig det? Studiestøtten dekker bare rundt tre fjerdedeler av utgiftene til en nøktern student. Ifølge Studentbarometeret jobber 68 prosent av heltidsstudentene ved siden av studiene. Deltidsjobben handler for mange ikke bare om å finansiere studietiden, men gir også verdifull arbeidserfaring før overgangen til arbeidslivet. For veien inn i arbeidslivet blir stadig vanskeligere. NIFUs kandidatundersøkelse viser at én av ti nyutdannede med mastergrad sto uten jobb et halvt år etter fullført utdanning. I Oslo var andelen 14 prosent.

Dette er ikke bare et problem for den enkelte. Det er også dårlig bruk av samfunnets ressurser. Staten investerer i høyere utdanning, og den enkelte tar opp lån i forventning om at en utdanning gir muligheter i arbeidslivet. Da må det finnes en vei inn i jobb. Likevel glemmer statsbudsjettet de nyutdannede. Regjeringens svar på unges utfordringer i arbeidsmarkedet har vært et skattelotteri der rundt 100 000 tilfeldig utvalgte får mulighet til å redusere skatten med inntil 27 500 kroner per år.

Målet må være å få flere unge inn i arbeidslivet. Det krever mer enn skattelettelser til noen få. Vi må også gjøre det enklere for arbeidsgivere å ansette nyutdannede og gi unge muligheten til å få den første jobben.

Samtidig er det heller ikke slik at utfordringene tar slutt når man får jobb. For mange unge er neste hinder å komme seg inn på boligmarkedet. Arbeiderpartiet har halvert skattefradraget fra 20 til 10 prosent for BSU i 2023, og sparegrensene er ikke justert siden 2021. Boligprisene stiger, og dermed svekkes ordningen for hvert år som går. Norske studenter trenger bedre vilkår for å komme inn i arbeidslivet, lavere skatt på arbeid for unge og en BSU-ordning som holder tritt med boligprisene. Regjeringens studentpolitikk stopper opp ved siste eksamen.

Regjeringens studentpolitikk stopper opp ved siste eksamen

AUF-studentene er kanskje fornøyde som studenter. Det er ikke sikkert de er like fornøyde dagen etter at siste eksamen er levert.

debatt@universitas.no

Anmelderredaktør: **Elisa Turcato Bakken**
elisarbakken@gmail.com 418 43 948

ANMELDELSER

Universitas anbefaler

drea – The moon
Bergensjenta Andrea Ådland er i besittelse av en nokså unik sjarm og skjør melankoli, som er overraskende sjeldent å finne i et hav drømmende indie artister.

Pasha – Big Maccern Life
Ringreven Pasha virker oppriktig lei av en innpåsliten bransje, og resultatet blir en seiglivet og passe klein låt som får meg til å smile.

Universitas advarer

Leander – Hold Meg Hardt
Det lukter utelukkende kvalmende mannedeo og varm plastikk av denne låta

Emma Snoen – Mæ og mine
Ordnene snubler, faller og mister raskt den råskapen uttrykket ellers legger opp til.

Bok:

Jazz, heroin, og familieterapi

Alle digger Bill Evans. Utenom han selv, så klart.

Everybody Digs Bill Evans

Hva: Dramafilm
Regissør: Grant Lee

Everybody Digs Bill Evans plasserer oss i begynnelsen av det som har blitt kalt «det lengste selvmordet i historien», hele 19 år før dets fullførelse.

Tragedien, og filmen, starter i 1961 når bassisten i trioen til den amerikanske jazzpianisten Bill Evans (Anders Danielsen Lie) dør i en bilulykke, kun ti dager etter trioen spilte inn de to mest anerkjente albumene Evans slapp under eget navn. Dødsfallet vil sette Evans ut av kommisjon i en periode på et halvår, som for en jazzmusiker like gjerne kunne vært en livstid.

Det er naturligvis vanskelig for en ung hvit mann som lever sine dager som tilflytter i Oslo, å ikke peke og smile når man ser landsmann Lie i hovedrollen som Bill Evans. På mange måter ser jeg en Joachim Trier-karakter som også er lege på ekte, noe som såklart fjerner litt av innlevelsen jeg får i filmen. Men det er umulig å klandre ham eller noen andre enn meg selv for det.

Spesielt siden han som vanlig leverer kruttsterkt. Lie er så sliten og tynn og ekkel, nesten som en liten rotte som kun lever på matrester og heroin. Samtidig er han så tilstedeværende og blir som en tungvekter når han reagerer på tingene som skjer rundt ham. Han sier ikke så mye, og det funker, både fordi Lie strever litt med New Jersey-dialekten som Evans snakket på ekte, men også fordi Evans var en stille og smått sosialt ukomfortabel mann.

På mange måter oppfyller Evans den klisjéfylte fortellingen om genialitet i møte med realitet. En overbærende mor, en alkoholisert far, et forhold der de drar ned hverandre, en sjalu bror og, mest typisk av alt, et rusproblem. Dette var en gang Evans sitt virkelige liv, og det blir presentert bra.

For å unngå at klisjeene skal ta over så har regissør Grant Gee valgt å legge vekk fokuset på briljansen til den spinkle pianisten, og heller utformet et nøkternt familiedrama. Evans blir kastet ut av New York for å bli bedre, og dermed tar store deler av filmen sted hos foreldrene til Evans, som har flyttet til Florida for å nyte solen. Heldigvis har manuset *nailet* dynamikken i familien Evans. Minstemann Bill er så stille og liten når han møter sine foreldre, og det er merkbar endring i energien der han er med sin mor og sin far. Når filmen var ferdig, bestemte jeg meg for å gjøre litt egen research på temaet, og det viser seg at faren i huset var en mishandlende og skummel figur når guttene var unge. Filmen skildrer aldri dette eksplisitt, men de subtile nyansene i dialogen hinter til det, men det er aldri mer enn hinting. Det er vanskelig, men det er nettopp disse gjemte hemmelighetene som gjør manuset så sterkt.

Filmen lever lenge på stille historiefortelling. Kun tre ganger etter dødsfallet setter Evans seg foran et piano og spiller, og kun én av de gangene vil han det selv. Alle sidekarakterene vil så veldig at han skal spille, og vi som publikum lever i samme spenning, og får samme ro og glede når han etter en time med venting til slutt setter seg ned og spiller «Jade Visions» etter en ukomfortabel kveld ute med sin far. Det var nesten som om jeg reiste meg og applauderte.

60-tallet var et tragisk tiår å være jazzmusiker i, noe filmen hamrer inn i svart-hvitt, men av og til kutter vi til sterke farger, annen oppløsning og dårlige parykker. Om man begynner å dø sekundet man er født vet ikke jeg, men jeg vet at sekundet man møtte Evans så fremskyndte man den tidslinjen betraktelig. Det er nemlig tre selvmord som skjer rundt Evans på 70- og 80-tallet, og vi får se dem som fremblikk. Personlig synes ikke jeg det funker. Frampekene bryter med den rolige og stille estetikken som ellers preger filmen, og uttrykket blir brått svært lytt og voldsomt. Evans var ikke en trommis, men selv for ham var rytme viktig, og her mister filmen kontrollen på takten. Plutselig har Lie fått bart og langt hår og minner litt om en George Harrison fra Temu, og når vi da blir teleportert tilbake til 1961 skjer det verste som kan skje. Jeg kommer på at jeg faktisk ser en film.

Det er litt tragisk at det er inntrykket mitt av filmen. Spesielt siden manuset, cinematografien, og skuespillerprestasjonene alle leverte så sterkt. Det setter likevel situasjonen i perspektiv, for de neste par gangene jeg kommer til å høre «Waltz for Debby», så kommer jeg ikke til å miste meg selv i de vakre tonene, men heller tenke over at Debby var en ekte person, med en død far, og en heroinavhengig onkel.

August Søreide
anmeldelser@universitas.no

Ukas anbefaling

Gå hjem

Hvem: Oslobeboere Hva: Gå Hvorfor: Mer glede

En av tingene jeg liker aller best, er å gå gjennom Oslo etter klokken to på natten. Hvis man går og ser seg rundt da, ser man mye rart. Man ser mennesket i sitt naturlige, ubehagelige habitat, på jakt etter noe. Kjærlighet, mat, en venn, men oftest sex. Jeg elsker å observere dem. De lykkelige ansiktene, som kanskje har fått napp, eller de triste, forfjamsete ansiktene. Og de desperate, som legger inn det siste støtet. Det er fascinerende å se på, at en av menneskets sterkeste drivkrefter er å bli begjært av noen man helst ikke vil møte igjen på mandag. Vil de bli sett, eller ikke? Som observatør på disse kveldene er man i hvert fall helt anonym: ingen vet at man ser på dem. Derfor anbefaler jeg å *gå* hjem. Tross vind og vær, for dette er en ekte glede. Gå hjem, se deg rundt og observer alles kveld.

Ebba Braanen Lindgren , journalist i Universitas

Ukas advarsel

Skru av hele systemet

Hvem: Alle med mobil
Hva: Den store pushvarsel-industrien
Hvorfor: Skaper uhelbredelig forvirring

Alle vet at sosiale medier har vært roten til alt vondt en god stund, men ting har blitt enda verre. I tillegg til de vanlige innvendingene rundt destruktive algoritmer, ragebait-innhold og avhengighet er det en ny funksjon som irriterer meg enda mer. Den funksjonen er de ulike forslagene apper kommer med som pushvarsel. Notater-appen: «Forslag: Handleliste 27.1.2022». Hvor mye lykketreff skal mobilen min ha for at et gammelt notat plutselig er nyttig? Snapchat: «Isabel Raad: Ingemar, se her!». Slike varsler er jo på grensen til svindel og lureri. Instagram: «Nytt følgerforslag: @fridaleonore». Hva mener du, Instagram? Min oppfordring er klar: Slett alt, skru av alle varsler, og bruk sosiale medier kun til det som er ytterst nødvendig. De tester grensene våre for hvor irriterende og invaderende de kan være før man gjør opprør.

Ingemar Stirling Gundersen, ansvarlig redaktør i Universitas

Konsert:

En bråkete fornøyelse

feeble little horse tøyer uanstrengt grensene for hva gitarmusikk kan være.

feeble little horse

Hvor: Blå
Når: Fredag 13. november

Etter tre fullengdes album akkompagnert av klubbturnéer på feil side av Atlanteren kom endelig skranglebandet *feeble little horse* fra Pittsburgh til Oslo. Gitarist Sebastian Kinsler, trommeslager Jake Kelley og vokalist og bassist Lydia Slocum ser akkurat så henslengte ut som musikken deres antyder når de kommer på den lille scenen på Blå. De slår umiddelbart an åpningslåta «Doorway» fra vårutgivelsen *Bitknot* med et skuldertrekk, og leverer deretter en låtkavalkade som minner meg på hvorfor *feeble little horse* er et av de mest spennende bandene å følge med på akkurat nå.

Hvor de to første albumutgivelsene *Hayday* (2021) og *Girl with Fish* (2023) var preget av frydefull gitardynamikk mellom grunnleggere Sebastian Kinsler og Ryan Walchonski og Kinsler, har den siste plata *Bitknot* et langt mer digitalt lydbilde over seg etter at Walchonski forlot gruppa for å fokusere på soloprosjektet *Aunt Katrina*. Det fikk meg på forhånd til å lure på om ikke dynamikken fra de første albumene kom til å lide live med en innleid turnégitarist på slep, men Rob Potesta har pugget sangene til perfeksjon og er knapt mulig å skille fra originalbesetningen. Mer påfallende er det å se hvor gøy Kinsler har det bak midi-keyboardet sitt under nyutgivelsene «Poison», «Rewind» og genistreken «Shady», hvor fingrene hans løper løpsk med lyder som minner om anime og gamle nintendo-konsoller. Blandet med gitarer som drukner i forvrengning, stramme trommer i alt fra grunge til triphop-rytmikk og Slocums vokal er det tett på perfeksjon. Hvis undergrunnsrock anno 2026 skulle hatt en lyd er det slik det høres ut.

En stor grunn til at denne blandingen fungerer så godt, må tilskrives talentet til sanger og bassist Lydia Slocum, som evner å ramme inn både det absurde, morsomme og sårbare i melodier som står perfekt i kontrast til instrumentalene. Det slår meg underveis akkurat hvor mange gode sanger *feeble little horse* har i diskografien, for det er ingen fyllnumre å spore, og når konserten er ferdig etter en drøy time står publikum igjen synlig sultne etter mer. De kunne enkelt forsvart en dobbelt så lang setliste, hadde de bare fått en større scene. At konserten ikke engang er utsolgt må i kjølvannet av suksessen til lignende band som Geese og Westside Cowboy kalles et mysterium, som kun kan forklares med svak promotering og dårlig research fra Oslos rockehoder. Det er ingen ting som høres ut som *feeble little horse*, og et gjennombrudd i større skala bør være rett rundt hjørnet.

Anders Nyeggen
anmeldelser@universitas.no

Kulturkalender uke 47 & 48

20/11 Riversun på Victoria

Duoen Riversun utmerker seg som noe særegent i sin lek mellom jazz og poppete toner. Denne fredagen inntar de Victoria for en drømmeaktig kveld i hyggelige omgivelser. På nett kan man lese at de lar seg inspirere av artister som Coceatu Twins og vår folkekjære Susanne Sundfør. Ikke overraskende når man tar en lytt på deres debutalbum som utkom tidligere i høst.

Hva: Konsert
Hvor: Victoria (Nasjonal Jazzscene)
Når: Fredag 20. november

23/11 Prøysen tel by'n

Dette konseptet er drevet frem av noen ildsjeler som siden 2013 har markert Prøysens dødsdato med en årlig musikkfest. I Kulturkirken Jakob vil yngre stemmer fremføre egne versjoner fra hans mangefasetterte låtrepertoar. Prøysen, helten fra Hedmarken, var ingen bymann, men en slik høytidelig hedring ville han nok satt pris på.

Hvor: Konsert
Hvor:Kulturkirken Jakob
Når: Mandag 23. november

28/11 Tegneøkt på Nasjonalmuseet

Nasjonalmuseet gjør en god jobb, også til tider krampete, i å lage hybrid-program som helst bør nå oss unge. Noen ganger treffer de blink. En uformell tegneøkt med kunstner Ylva Greni høres både avslappende og lærerikt ut. Økten vil ta utgangspunkt i gipsskulpturene som står spredt rundt i første etasje. Til sammen 70 avstøpninger fra ulike historiske perioder. Arrangementet føyer seg inn i museets serie «Streken» hvor ulike kunstnere blir invitert til å holde diverse workshops knyttet til de utstilte verkene. .

Hva: Tegneøkt på Nasjonalmuseet
Hvor: Nasjonalmuseet
Når: Lørdag 28. november

Jubileum for hvem?

I ukens avis kan man lese om at NSO har fylt 90 år. Ad Notam-redaksjonen har blitt sendt for å finne ut hvilken NSO det er snakk om.

«Eh, vet ikke? Det har vært travelt med nye retningslinjer for bruk av KI i høyere utdanning og undergraving av ny høyere utdanningsminister, så vi husker ikke når vi har jubileum», svarer Norsk Studentorganisasjon på e-post.

Redaksjonen vandrer videre fra NSOs kontor i Møllergata til Norsk Spesialoljes kontor i Slemdalsveien.

–Vi ble grunnlagt i 1984 for 42 år siden. Så det er ikke vi som har 90-årsjubileum, men det er kjent at studenter har problemer med å få livet til å gå som smurt. Det kan vi hjelpe med, svarer selskapet via telefon.

Like rådville går redaksjonen fra NSOs kontor til Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon på Lysaker.

–Vi ble grunnlagt for 78 år siden og har ikke jubileum nå. Dere har nok blandet oss med Medisinernes Seksualopplysning, det er det mange som gjør. Vi er lei av å forklare forskjellen på verneutstyret NSO og MSO jobber med, svarer Sikkerhetsorganisasjonen.

Ettersom ingen vet hvem som har jubileum ønsker redaksjonen NSO lykke til med å finne seg selv.

Brønnhagen

Ukas studentvin

Toddy: Til tross for at vi tviholder på høsten, sitter vi denne ettermiddagen med en flaske barbera hvis etikett viser et esel iført nisselue. Et litt nedrig markedsføringstriks spør du meg, hvert fall når rødvinen er forholdsvis god som den er. Det smaker syrlig og det er juicy, preg av kirsebær og urter. Litt krekling, litt solbærtoddy. Den er slettes ikke søt, og den er ganske så lettdrikkelig. En panelist påpeker dog at den høye syrligheten hadde gjort de fleste ganske så overstimulerte i kjeften, dersom man drakk en hel flaske av denne. Heldigvis er det ingen som trenger å drikke en hel flaske rødvin for seg selv - det er lov å dele med en venn. Dette er kanskje ikke det mest spennende kjøpet, men det er budsjettvennlig og det smaker da godt.

Vinvurderingen skjer i samråd med redaksjonen i Universitas.

Carussin Asinoi Barbera d'Asti 2025

Pris: 169,90 kroner
Land: Italia, Piemonte
Alkohol: 12,00 prosent

Gyri Høiset,
vinanmelder i Universitas

Baksideredaktør: **August Søreide**
august.soreide@gmail.com 960 44 771

Miljøbevegelse? *More like:* dere er kjipe

Det er helt lov å være imot oljeboring, alle kan ta feil. Mitt spørsmål er: må dere være så jævlig slemme?

Det virker som om alle snakker om politisk polarisering om dagen. Sylvi mot Støre, Trump mot Demokratene, AfD mot et annet tysk parti som sikkert fins, men som jeg ikke kan navnet på. Men vi har stille normalisert den største og mest skadelige polariseringen som er ute og går om dagen. Klimabevegelsen vs. de utilitaristiske oljeselskapene.

Jeg har jobbet som daglig leder for Troll-feltet i nå 19 år, og har sett befolkningen gå fra å være imponert over yrket mitt, til at det virker som de har lyst til å spytte meg i trynet når de går forbi meg på gaten.

Jeg skjønner jo så klart at det er kult og hipt å være anti-establishment, det var det når jeg var ung og da temaene var imperialisme. Jeg kastet for eksempel steiner på den amerikanske ambassaden da de økonomisk sanksjonerte Sør-Afrika for å drive selvstendig innenrikspolitikk.

Polarisering er jo tross alt mer enn bare uenighet, men det er også måten man oppfører seg mot hverandre på, og dere er så sinnssykt slemme. Jeg scroller på Instagram og dere banner og steiker. Fæle ord som «kortsiktig», «økonomisk styrte», «feil prioritering». Kom igjen! Hva skjedde med folkeskikken? Dette var **IKKE** det Sokrates døde for.

Dere skal også gå etter maskuliniteten min. Klimabevegelsen i høyesterett. Tenk litt over det du, høyesterett. Hvorfor må retten være så høy? Hvorfor er det det viktigste? Hva med tingretten? Det er så typisk at disse hipsterdamene glemmer alle rettene som er litt lave, der vi forøvrig har vunnet! Nå er jeg partipolitisk uavhengig, men han Simen Velle snakket sant om datingkulturen, selv for dere venstrevridde berter. La meg minne dere på at en Hinge tross alt brukes på alle dørene på oljeplattformene våres.

Men la meg kaste ut en olivengren, olje er jo tross alt *legit* fornybar energi. Jeg fulgte godt med i timen når jeg gikk på barneskolen, men kan gjerne oppsummere for dere som ikke gjorde det. Olje = Dinosaurer. Så enkelt er det. Så kommer dere hatere og sier at dinosaurene er dødd ut. Igjen kaller jeg på informasjonen jeg lærte på barneskolen. Fugler er i slekt med dinosaurene.

Dersom du ikke skjønner hvor argumentet skal nå så håper jeg du er klar for å kjenne kjeven din treffe bakken. Vi øker kyllingproduksjonen, kutter ut dette tullet med frittgående (ingen er frie, les Hobbes), og begraver beina, lagrer det i et par år og så har vi olje. Her vinner alle, også klimaaktivistene. Vi kan kutte ut alt tullet med vindmølleproduksjon, og heller lage oljeplattformer i Finnmark. Slike ideer kommer når vi ikke hater hverandre, men heller samarbeider.

Samarbeid er tross alt sykt viktig. Vi er svært takknemlige for at vi har støttepartnere, og viktigst av alt liker vi når pressen er på vår side. Derfor vil vi takke Universitas for samarbeidet deres med Equinor, og håper dere sjekker postkassen for vårt tilbud!

KVISS-KIRIAN

1. Robert Pattinson er kunngjort som den nye James Bond, men hvilke seks andre skuespillere har spilt rollen i de offisielle filmene før ham?
2. Hvor avholdes årets klimatoppmøte, COP31?
3. Hvor løp kong Haakon og kronprinsesse Ingrid Alexandra nylig maraton?
4. Hvilken britisk artist og Mercury Prize-vinner ga i slutten av oktober ut sitt femte album, «Fudge»?
5. Hvem vant æresprisen, P3-prisen, under årets P3 Gull?
6. Hvilken restaurantkjede jobbet Jensen Huang i som tenåring?
7. Hvilket selskap blir ledet av Lisa Su, som for øvrig er i slekt med Jensen Huang?
8. Hva inneholder flest kalorier per gram, sukker eller aspartam?
9. Ranger disse etter innhold av vitamin C per 100 g: nype, appelsin og grønnkål.
10. Hva er et casheweple?
11. Hva får du om du bestiller en digestif?
12. Hva er issider?
13. Hvilket «deathpunk»-band var Thomas Seltzer blant annet med på å starte i 1989? Scene forrige fredag og er nominert til årets album under P3 Gull med «Darkstar»?
14. Hvor mange hertz er kammertonen?
15. Lars Saabye Christensen har vært forfatter i 50 år, men hva heter debutboken hans?
16. Hva er ROBEK-lista?
17. I hvilket land bygges «The New Administrative Capital», en ny storby som skal overta som administrativ hovedstad?
18. Hva består en medley i svømming av?
19. Hvilket år er det snakk om: En folkeavstemning i Kroatia sa ja til medlemskap i EU, Vladimir Putin vant presidentvalget i Russland, Hadia Tajik ble Norges yngste statsråd gjennom tidene og Whitney Houston døde.
20. Hva forbinder disse? Brasil (35,2 %); Vietnam (17,7 %); Colombia (7,0 %); Indonesia (6,9 %)?

SVAR/DOM

1. Sean Connery, George Lazenby, Roger Moore, Timothy Dalton, Pierce Brosnan og Daniel Craig (David Niven spilte Bond i parodifilmen «Casino Royale» fra 1967, men den regnes ikke som en del av den offisielle serien). 2. Antalya, Tyrkia. 3. Fra Nice til Cannes (French Riviera Marathon). 4. Michael Kiwanuka. 5. Vinni. 6. Den amerikanske restaurantkjeden Denny's. 7. Advanced Micro Devices (AMD). 8. Like mye, rundt five kcal per gram, men aspartam er omtrent 200 ganger søtere. 9. Nype (ca. 601 mg), grønnkål (ca. 120 mg), appelsin (ca. 54 mg). 10. En «falsk tilleggsfrukt» som cashewnøtten sitter på. Smaken blir beskrevet som en blanding av mango, jordbær, paprika og sitrus. Den har svært kort holdbarhet, og bruknes derfor mest lokalt. 11. En liten alkoholholdig drink som inntas på slutten av et måltid. Den tradisjonelle oppfatningen er at dette bidrar til bedret fordøyelse av maten. 12. Søt pleivin laget av eplemost som fryses og tines sakte, noe som øker konsentrasjonen av sukker før gjæring. Vanligvis uten kullsyre, men med høy friskhet og mye sødme. Passer godt til kraftig bjørnegeost. 13. Turboneger (eventuelt Turbonegro). 14. 440 Hz. 15. Historien om Gly. 16. Register om betinget godkjenning og kontroll. Et register over kommuner og fylkeskommuner som er i «økonomisk ubalanse» eller som ikke har fattet vedtak om økonomiplan eller årsbudsjett og årsregnskap innenfor gjeldende frister. 17. Egypt. 18. En kombinasjon av de fire ulike svømmedisiplinene i én øvelse. Individuell medley: butterfly, rygg, bryst, fristil (crawl). Lagmedley: rygg, bryst, butterfly, fristil. 19. 2012. 20. De største kaffeproduksentene i verden (andel av global produksjon).

av **Kirian Helgeby,**
kvissmaster i Universitas

Tegneserie

av **Maria Mogens Bø**

